

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเรือ

อำเภอโนนสูง จังหวัดหนองบัวลำภู

สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
1.6 คำสำคัญ	1-4
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-6
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-11
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-15
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-4
3.3 ทรัพยากรดิน	3-10
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-8
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
สารบัญ (ต่อ)	
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน	6-2
6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-4
6.4 เขตการใช้ที่ดิน	6-5
6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-17
6.6 การจัดการความเสี่ยง	6-18
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-3
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-4
7.6 ระยะเวลาดำเนินการ	7-4
เอกสารอ้างอิง	อ1
ภาคผนวก	ผ1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู (ปี พ.ศ.2558-2563)	2-8
2-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-12
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563	2-15
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนประชากร ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563	2-16
2-5 สภาพสังคมในพื้นที่ของตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563	2-18
2-6 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2562	2-23
2-7 รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2562	2-24
3-1 อัตรากาให้น้ำของชั้นหินอุ้มน้ำ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-5
3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-14
3-3 สมบัติที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-15
3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-18
4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	4-3
5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	5-6
6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	6-2
6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	6-5
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-6
7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-8
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู แผน 4 ปี (พ.ศ. 2565-2568)	7-9

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-3
2-2	ความลาดชัน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-4
2-3	ภูมิประเทศ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-5
2-4	เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-9
2-5	สมดุลงบของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู	2-10
2-6	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-14
2-7	สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-16
2-8	แผนที่ถือครอง ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-20
2-9	รายได้-รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	2-25
3-1	ป่าไม้ตามกฎหมาย ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-2
3-2	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-3
3-3	แผนที่ตั้งบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-6
3-4	แผนที่อุทกธรณีวิทยา ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-7
3-5	แผนที่อัตราให้น้ำของหินอุ้มน้ำ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-8
3-6	ที่ตั้งบ่อนบาดาล ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-9
3-7	แผนที่ชุดดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-16
3-8	ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-17
3-9	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	3-19
4-1	โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	4-4
4-2	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	4-7
4-3	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	4-9
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	6-16
6-2	ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง	6-17

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 (1) ได้กำหนดให้มีการ “วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบล จำนวน 7,225 ตำบล ให้แล้วเสร็จภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 กันยายน 2563 - 30 กันยายน 2564

1.3.2 สถานที่ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.4.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.4.5 สสำรวจข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งของเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบซื้อเมล็ดพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“**ที่ดิน**” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“**ที่ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1974)

“**ที่ดิน**” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียว แต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำชั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“**ดิน**” หมายความว่ารวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่คำนวณการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วย แร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดและระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกัน เนื่องจากจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา, 2551: 128)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB, 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาอุตสาหกรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.6 คำสำคัญ

“ดินดี น้ำสมบูรณ์”

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีเนื้อที่ 47,969 ไร่ คิดเป็น 76.742 ตารางกิโลเมตร (จากการคำนวณโดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์) มีอาณาเขตติดต่อดังรูปที่ 2-1

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลนิคมพัฒนา อำเภอโนนสัง
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลห้วยทอง และตำบลทุ่งชมพู อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลโนนสัง และตำบลโคกใหญ่ อำเภอโนนสัง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหนองเหมือดแอ่	หมู่ที่ 8 บ้านนาล้อม
หมู่ที่ 2 บ้านโคกป่ากุง	หมู่ที่ 9 บ้านหนองโน
หมู่ที่ 3 บ้านหนองลุมพุก	หมู่ที่ 10 บ้านโนนสะอาด
หมู่ที่ 4 บ้านท่าลาด	หมู่ที่ 11 บ้านหนองเรือ
หมู่ที่ 5 บ้านหนองเหมือดแอ่	หมู่ที่ 12 บ้านใหม่ท่าลาด
หมู่ที่ 6 บ้านหนองกุงจารย์ผาง	หมู่ที่ 13 บ้านทรัพย์ภูเก้า
หมู่ที่ 7 บ้านหนองกุงคำไฮ	หมู่ที่ 14 บ้านหนองเหมือดแอ่

(เทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู, 2564)

ด้านประเพณีและวัฒนธรรมของตำบลหนองเรือ

- วัด จำนวน 10 แห่ง
- สำนักสงฆ์ จำนวน 9 แห่ง

การสืบสานประเพณีนิยมของภาคอีสาน ตามฮีตสิบสอง ครองสิบสี่

๑. เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม
๒. เดือนยี่ บุญคูณลาน
๓. เดือนสาม บุญเข้ากั๊
๔. เดือนสี่ บุญพระเวส
๕. เดือนห้า บุญสงกรานต์
๖. เดือนหก บุญบั้งไฟ
๗. เดือนเจ็ด บุญซำฮะ
๘. เดือนแปด บุญเข้าพรรษา

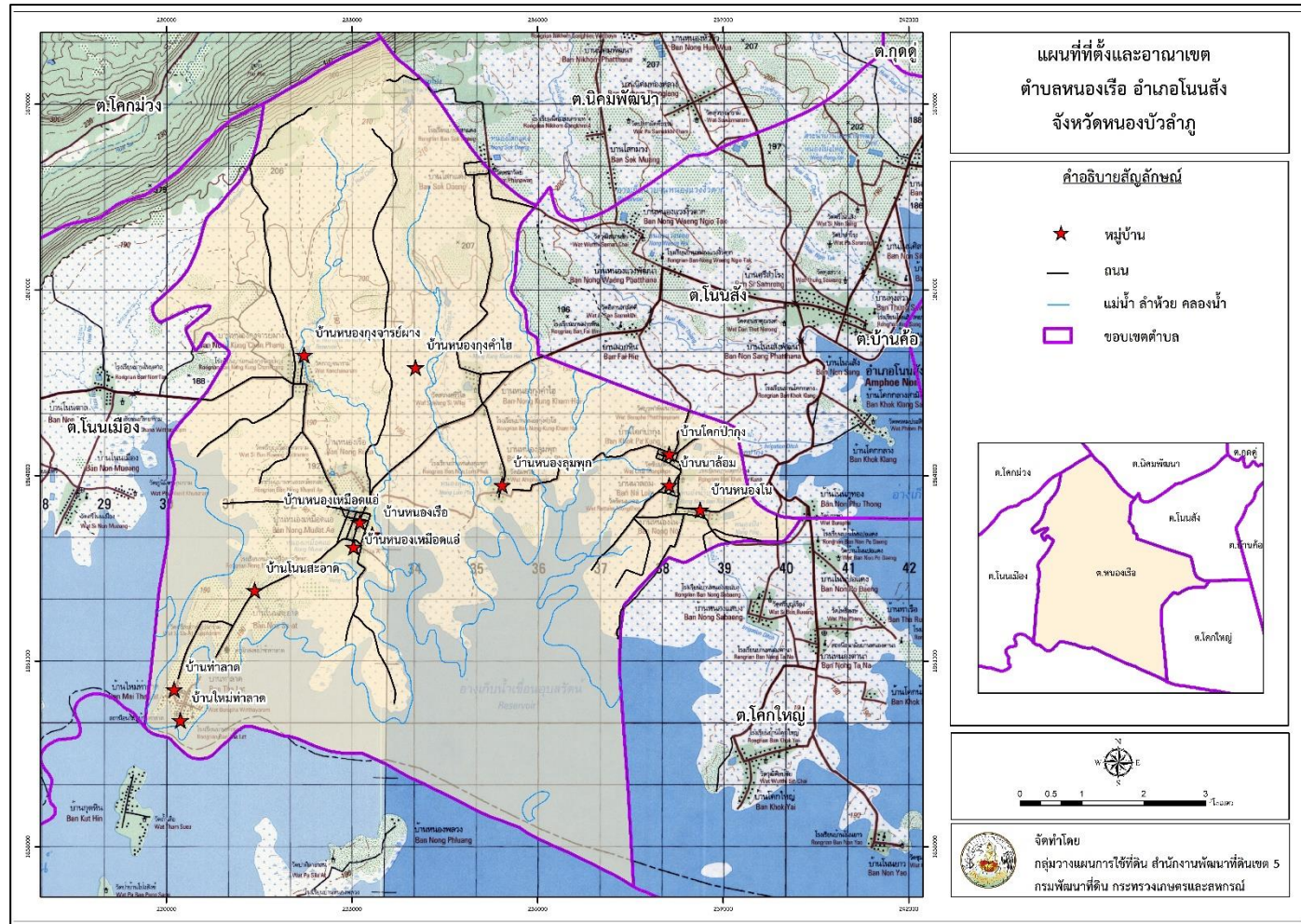
- ๙. เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน
- ๑๐. เดือนสิบ บุญข้าวสาก
- ๑๑. เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา
- ๑๒. เดือนสิบสอง บุญกฐิน

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีพื้นที่ทางตอนใต้ติดเขื่อนอุบลรัตน์ จุดสูงสุดของตำบลอยู่ที่ระดับ ๒๐๗ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง อยู่ทางด้านตะวันออกของตำบลพบลำห้วยกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ของตำบลหนองเรือ (รูปที่ 2-2 และรูปที่ 2-3)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

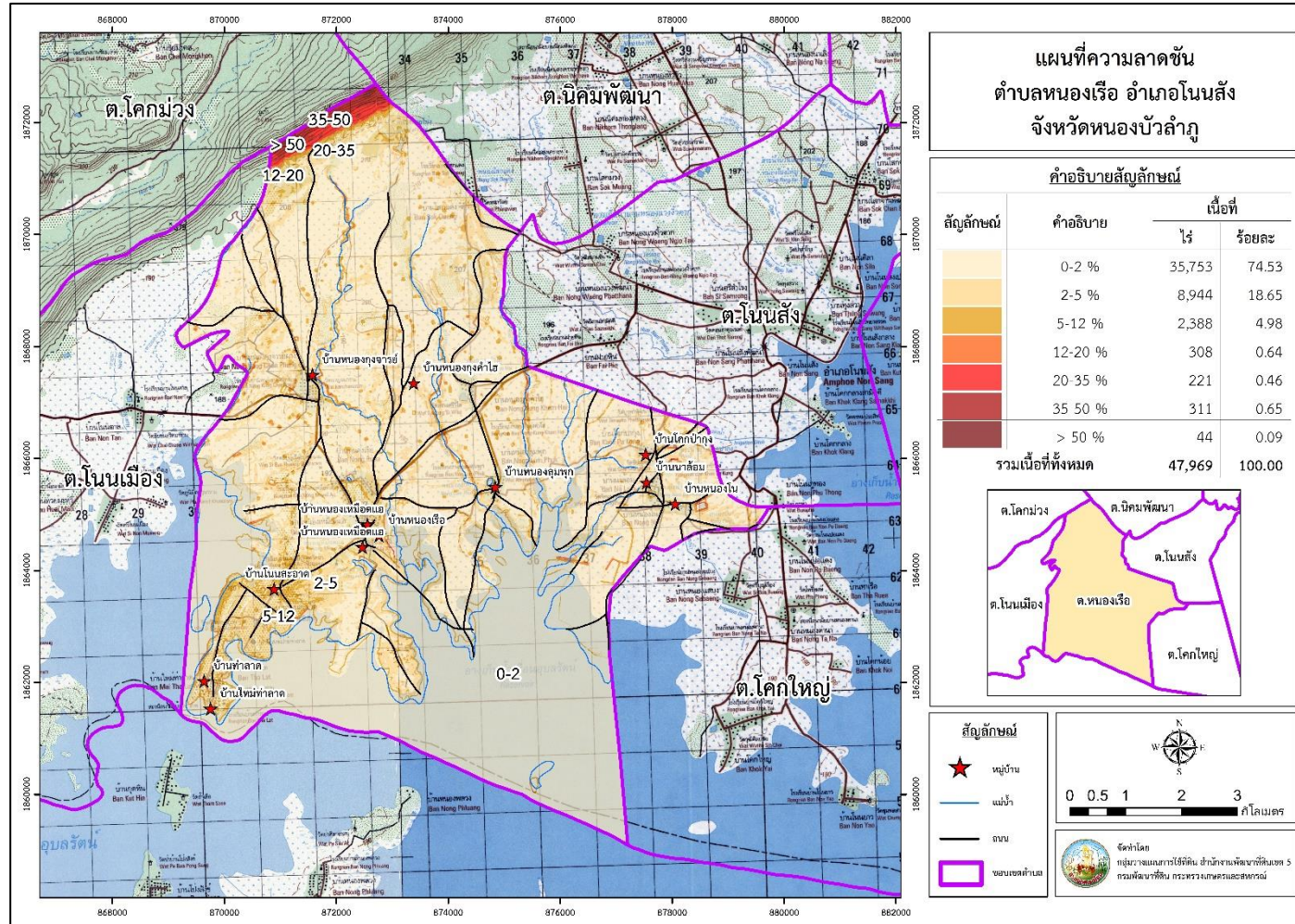

ที่ตั้งและอาณา
หนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 2-1
เขต ตำบล

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

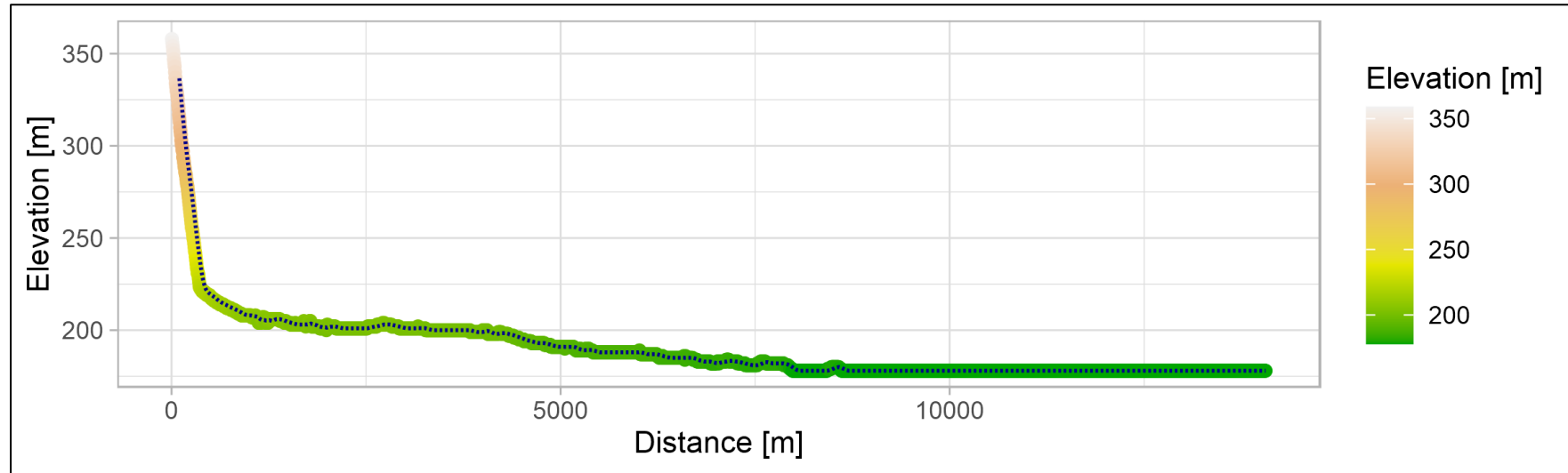

ความลาดชัน
หนองเรือ
โนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 2-2
ตำบล
อำเภอ

รูปที่ 2-3 ภูมิประเทศ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.4 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 สภาพอากาศทั่วไป

ลักษณะอากาศของจังหวัดหนองบัวลำภู ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว ทำให้จังหวัดหนองบัวลำภูมีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป กับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ทำให้จังหวัดหนองบัวลำภูมีฝนตกทั่วไป

2.4.2 ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดหนองบัวลำภู พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนกันยายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนธันวาคม

2.4.3 อุณหภูมิ

เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดหนองบัวลำภู ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีภูเขาล้อมรอบ อากาศค่อนข้างหนาวเย็นในช่วงฤดูหนาวและในช่วงฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อนอบอ้าว โดยอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปีประมาณ 25.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.7 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.2 องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี ส่วนในช่วงฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวที่สุดในเดือนมกราคม

2.4.4 ฝน

โดยทั่วไปปริมาณน้ำฝนตลอดทั้งปีของจังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ระหว่าง 900 – 1,300 มิลลิเมตร โดยปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1,240.9 มิลลิเมตร และจำนวนวันที่มีฝนตก 126 วัน โดยเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุดในรอบปี มีปริมาณฝนเฉลี่ย 235.0 มิลลิเมตร (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2563)

2.4.5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 6 ปี (ช่วงปี พ.ศ. 2558 -2563) ณ สถานีตรวจวัดอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู (ตารางที่ 2-1 และ รูปที่ 2-3) พบว่า ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดพา

มวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทย ในช่วงฤดูหนาว (ตั้งแต่ประมาณ กลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์) ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุม ตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเล และมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

อุณหภูมิ เฉลี่ยตลอดปี 27.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดปี 33.2 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน คือ 36.9 องศาเซลเซียส และพบอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ตลอดปี 22.4 องศาเซลเซียส โดยพบอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม คือ 17.8 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำฝนรวมตลอดปี 1,290.4 มิลลิเมตร โดยในเดือนสิงหาคมมี ปริมาณน้ำฝนมากที่สุด 229.9 มิลลิเมตร และเดือนธันวาคมมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด คือ 7.5 มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์ตลอดปี 73.4 เปอร์เซ็นต์ สูงสุดในเดือนสิงหาคม และ เดือนกันยายน เท่ากับ 84.0 เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ เท่ากับ 62.0 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ โดยใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่า ศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (Evapotranspiration : ETo) ของพืชรายเดือนเฉลี่ย ซึ่งคำนวณโดย ใช้โปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith จากนั้นพิจารณา จากระยะเวลาช่วงที่เส้นน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ETo เป็นหลัก เพื่อหาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการ ปลูกพืช ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรใน เขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก อยู่ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ถึงปลายเดือน พฤษภาคม และหลังจากหมดฤดูฝนประมาณหนึ่งเดือน ในดินยังคงมีความชื้นเหลืออยู่เพียงพอสำหรับ ปลูกพืชไร่ พืชหลังนา หรือพืชผักอายุสั้นได้

2) ช่วงน้ำมากเกินพอ อยู่ในช่วงปลายเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่มี ปริมาณน้ำฝนมาก โดยเฉพาะบริเวณที่ลุ่มหรือบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ อาจเกิดน้ำท่วมขังส่งผลเสียหายกับ ผลผลิตได้

3) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก หรือช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้ง มีปริมาณ น้ำฝน และการกระจายตัวของฝนน้อย ไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืชจะอยู่ในช่วงกลางเดือน ธันวาคมถึงปลายเดือนมกราคมของปีถัดไป ในช่วงเวลาดังกล่าวหากได้รับน้ำชลประทานช่วยก็จะ สามารถปลูกพืชได้ และควรจัดหาแหล่งน้ำสำรองสำหรับปลูกพืชในฤดูแล้ง (รูปที่ 2-4)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู (ปี พ.ศ.2558-2563)

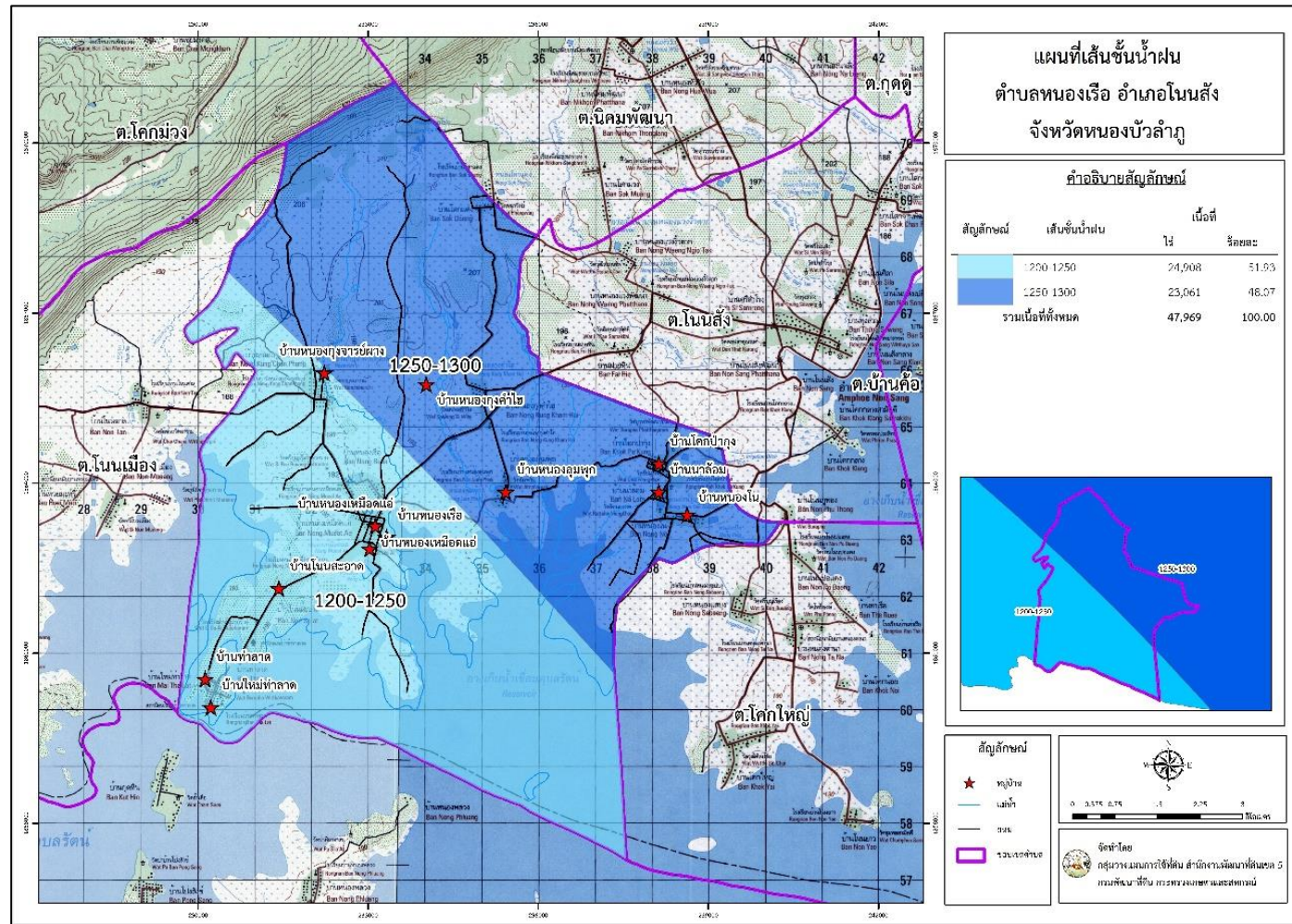
เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	น้ำฝนที่ใช้ประโยชน์ (มม.)*	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	อุณหภูมิสูงสุด (°ซ.)	อุณหภูมิต่ำสุด (°ซ.)	อุณหภูมิเฉลี่ย (°ซ.)	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)*
ม.ค.	8.5	8.4	2.8	30.7	17.8	23.7	67.0	107.4
ก.พ.	53.2	48.7	3.0	32.5	18.3	25.0	62.0	117.8
มี.ค.	35.5	33.5	4.8	35.7	22.2	28.3	63.0	148.9
เม.ย.	70.0	62.2	6.7	36.9	24.2	29.9	63.0	153.5
พ.ค.	187.2	131.1	16.0	36.1	25.1	29.4	74.0	141.6
มิ.ย.	169.3	123.4	15.5	34.4	25.1	28.8	79.0	123.6
ก.ค.	151.6	114.8	19.2	33.1	24.7	28.1	81.0	116.8
ส.ค.	229.9	145.3	20.8	32.3	24.5	27.5	84.0	112.3
ก.ย.	203.3	137.2	17.2	32.8	24.2	27.6	84.0	109.3
ต.ค.	118.6	96.1	9.7	31.9	23.2	26.8	81.0	118.1
พ.ย.	55.8	50.8	2.4	31.6	20.9	25.7	74.0	106.2
ธ.ค.	7.5	7.4	2.0	30.2	18.0	23.5	69.0	102.5
รวม	1,290.4	958.9	120.1	-	-	-	-	1,458.4
เฉลี่ย	-	-	-	33.2	22.4	27.0	73.4	-

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2563)

หมายเหตุ : * จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

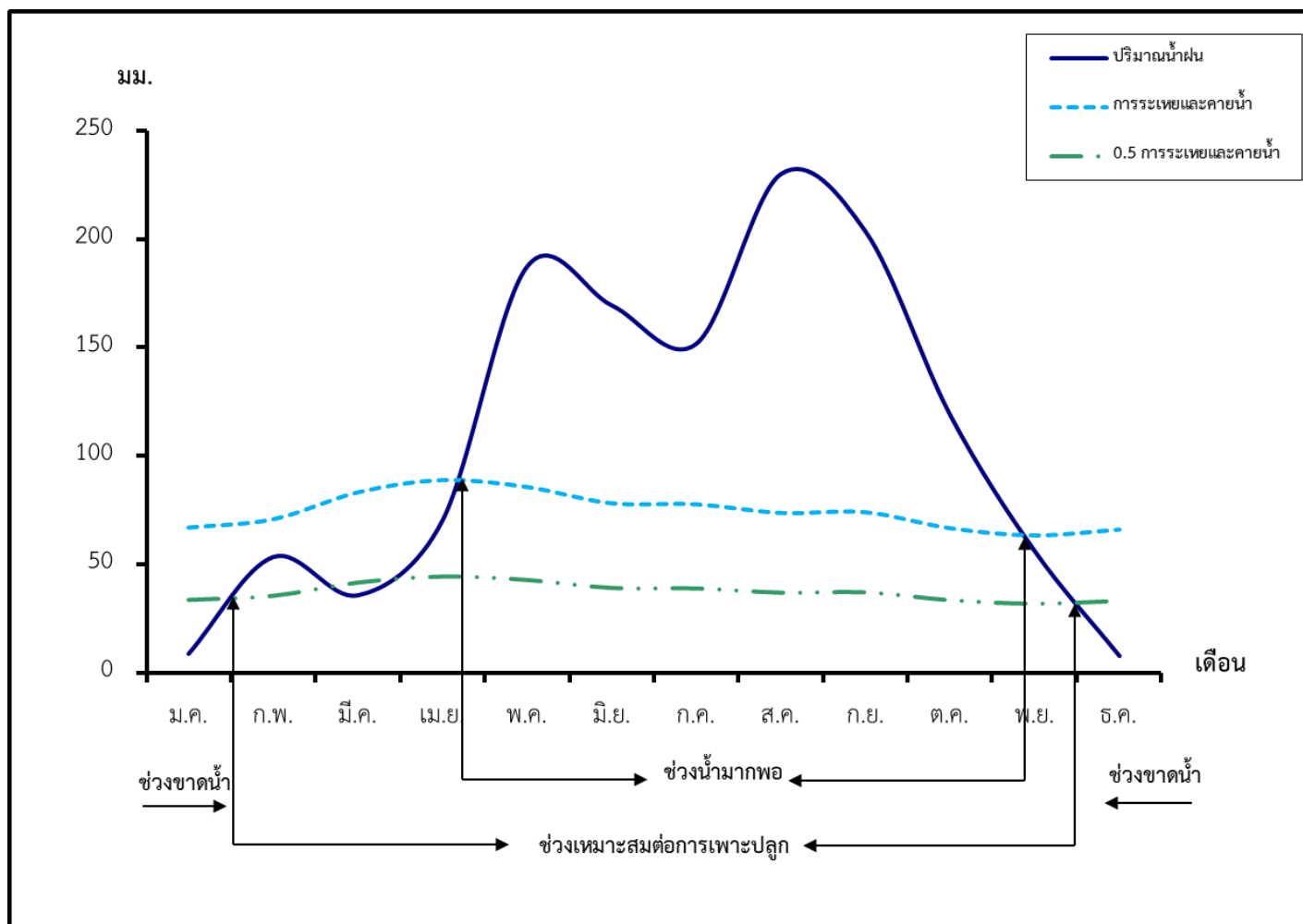

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

เส้นชั้นน้ำฝน
หนองเรือ
โนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 2-4
ตำบล
อำเภอ

สมดุลของน้ำ
การเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู (ปี พ.ศ.2558 - 2563)

รูปที่ 2-5
เอ พี อ

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2561) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

- 1) เขตพื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 2,078 ไร่ หรือร้อยละ 4.33 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย
  - 1.1 เขตป่าไม้อนุรักษ์ มีเนื้อที่ 1,398 ไร่ หรือร้อยละ 2.91 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตคงสภาพป่าไม้ เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้ และเขตป่าอุทยาน
  - 1.2 เขตป่าไม้เศรษฐกิจ มีเนื้อที่ 109 ไร่ หรือร้อยละ 0.23 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตปลูกป่าไม้ และเขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้
  - 1.3 เขตป่าไม้อาคาร มีเนื้อที่ 571 ไร่ หรือร้อยละ 1.19 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตคงสภาพป่าไม้ และเขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 27,189 ไร่ หรือร้อยละ 56.68 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้
  - 2.1) เขตทำนา มีเนื้อที่ 24,982 ไร่ หรือร้อยละ 52.08 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตทำนาลุ่มและเขตทำนาดอน
  - 2.2) เขตปลูกพืชไร่ มีเนื้อที่ 1,110 ไร่ หรือร้อยละ 2.31 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตปลูกข้าวโพด เขตปลูกมันสำปะหลัง และเขตปลูกอ้อย
  - 2.3) เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น มีเนื้อที่ 814 ไร่ หรือร้อยละ 1.70 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตปลูกไม้สัก และเขตปลูกยูคาลิปตัส
  - 2.4) เขตยางพารา มีเนื้อที่ 181 ไร่ หรือร้อยละ 0.38 ของพื้นที่ตำบล
  - 2.5) เขตปลูกปาล์มน้ำมัน มีเนื้อที่ 30 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล
  - 2.6) เขตปลูกไม้ผล มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตปลูกไม้ผลผสม และเขตปลูกมะม่วง
  - 2.7) เขตปลูกพืชผัก มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตพืชผักผสม
  - 2.8) เขตเลี้ยงปลา มีเนื้อที่ 15 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตฟาร์มเลี้ยงปลา
- 3) เขตป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย มีเนื้อที่ 1,102 ไร่ หรือร้อยละ 2.30 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตคงสภาพป่าไม้ และเขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้
- 4) เขตพื้นที่อื่นๆ มีเนื้อที่ 1,333 ไร่ หรือร้อยละ 2.78 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าธรรมชาติ เขตทุ่งหญ้าหรือไม้ละเมาะ และเขตพื้นที่ดินถม
- 5) เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,876 ไร่ หรือร้อยละ 3.91 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตชุมชนชนบท เขตถนน และเขตสถานที่ราชการ
- 6) เขตพื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 14,391 ไร่ หรือร้อยละ 30.00 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น และเขตแหล่งน้ำธรรมชาติ (ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-6)

ตารางที่ 2-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

สัญลักษณ์	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่
-----------	------------------	----------

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

		ไร่	ร้อยละ
1.	เขตพื้นที่ป่าไม้	2,078	4.33
	เขตป่าไม้อนุรักษ์	1,398	62.45
1.1.1	เขตคงสภาพป่าไม้	1,109	2.31
1.1.2	เขตพื้นที่ฟูสภาพป่าไม้	184	0.38
1.1.3	เขตป่าอุทยาน	104	0.22
	เขตป่าไม้เศรษฐกิจ	109	0.23
1.2.1	เขตปลูกป่าไม้	181	0.38
1.2.2	เขตพื้นที่ฟูสภาพป่าไม้	100	0.21
	เขตป่าไม้ถาวร	571	1.19
1.3.1	เขตคงสภาพป่าไม้	36	0.07
1.3.2	เขตพื้นที่ฟูสภาพป่าไม้	535	1.12
2.	เขตพื้นที่เกษตรกรรม	27,189	56.68
	เขตทำนา	24,982	52.08
2.1.1	เขตทำนาลุ่ม	16,666	34.74
2.1.2	เขตทำนาดอน	8,315	17.34
	เขตปลูกพืชไร่	1,110	2.31
2.2.1	เขตปลูกข้าวโพด	389	0.81
2.2.2	เขตปลูกมันสำปะหลัง	135	0.28
2.2.3	เขตปลูกอ้อยโรงงาน	586	1.22
	เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น	814	1.70
2.3.1	เขตปลูกไม้สัก	18	0.04
2.3.2	เขตปลูกยูคาลิปตัส	796	1.66
	เขตยางพารา	181	0.38
2.4.1	เขตปลูกยางพารา	181	0.38
	เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	30	0.06
2.5.1	เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	30	0.06
	เขตปลูกไม้ผล	40	0.08
2.6.1	เขตปลูกไม้ผลผสม	24	0.05
2.6.2	เขตปลูกมะม่วง	16	0.03
	เขตปลูกพืชผัก	17	0.04
	เขตพืชผักผสม	17	0.04
	เขตเลี้ยงปลา	15	0.03
	เขตฟาร์มเลี้ยงปลา	15	0.03
3.	เขตป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย	1,102	2.30

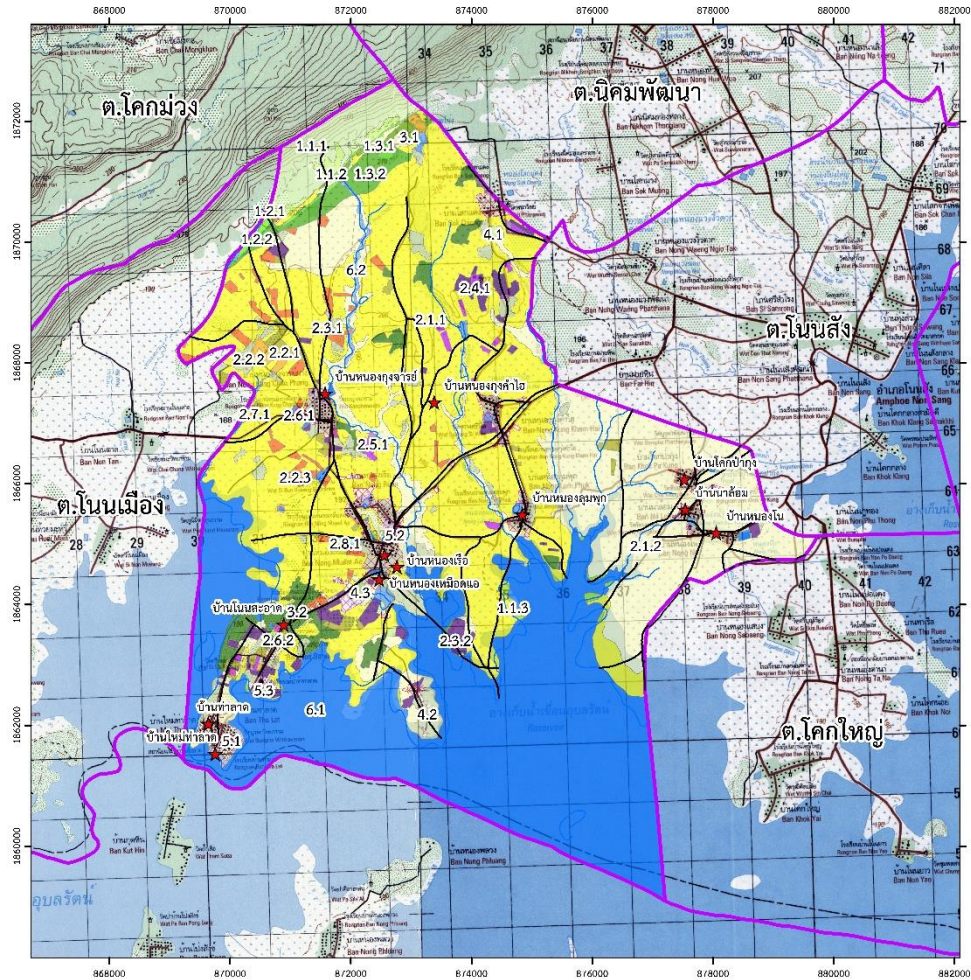
แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

3.1	เขตคงสภาพป่าไม้	128	0.27
3.2	เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้	974	
4.	เขตพื้นที่อื่นๆ	1,333	2.78
4.1	เขตทุ่งหญ้าธรรมชาติ	54	0.11
4.2	เขตทุ่งหญ้าหรือไม้ละเมาะ	1,254	2.61
4.3	เขตพื้นที่ดินถม	25	0.05
5.	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,876	3.91
5.1	เขตชุมชนชนบท	1,476	3.08
5.2	เขตถนน	91	0.19
5.3	เขตสถานที่ราชการ	308	0.64
6.	เขตพื้นที่แหล่งน้ำ	14,391	30.00
6.1	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	14,159	29.52
6.2	เขตแหล่งน้ำธรรมชาติ	232	0.48
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		47,969	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2561)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนที่เขตการใช้ที่ดิน
ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง
จังหวัดหนองบัวลำภู

คำอธิบายแผนที่

สี/สัญลักษณ์	จังหวัด	เนื้อที่		พื้นที่	พื้นที่
		ไร่	ตารางวา		
1. เขตสงวน		5,078	4.71	เขตสงวน	50
1.1.1	เขตสงวน	1,500	2.91	เขตสงวน	15
1.1.2	เขตสงวน	100	0.19	เขตสงวน	1
1.1.3	เขตสงวน	100	0.19	เขตสงวน	1
1.2.1	เขตสงวน	100	0.19	เขตสงวน	1
1.2.2	เขตสงวน	100	0.19	เขตสงวน	1
1.3.1	เขตสงวน	100	0.19	เขตสงวน	1
1.3.2	เขตสงวน	100	0.19	เขตสงวน	1
2. เขตพัฒนา		24,562	23.28	เขตพัฒนา	245
2.1.1	เขตพัฒนา	10,000	19.10	เขตพัฒนา	100
2.1.2	เขตพัฒนา	82.2	0.16	เขตพัฒนา	1
2.2.1	เขตพัฒนา	10,000	19.10	เขตพัฒนา	100
2.2.2	เขตพัฒนา	10,000	19.10	เขตพัฒนา	100
2.2.3	เขตพัฒนา	10,000	19.10	เขตพัฒนา	100
2.3.1	เขตพัฒนา	10,000	19.10	เขตพัฒนา	100
2.3.2	เขตพัฒนา	10,000	19.10	เขตพัฒนา	100
2.4.1	เขตพัฒนา	10,000	19.10	เขตพัฒนา	100

สัญลักษณ์แผนที่

- ★ หมู่บ้าน
- แม่น้ำ
- ถนน
- ขอบเขตตำบล

Index

จัดทำโดย
กองวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดิน 5
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การใช้
หนองเรือ
จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 2.6 เขต
ที่ดิน ตำบล
อำเภอโนนสัง

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 สภาพสังคมโดยทั่วไป

1) ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2563 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีประชากรรวม 9,641 คน แยกเป็นชาย 4,816 คน เป็นหญิง 4,825 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 125 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,335 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,462 ครัวเรือน หรือร้อยละ 62.61 เป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 873 ครัวเรือน หรือร้อยละ 37.39 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4 และรูปที่ 2-7

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลหนองเรือ	2,335	4,816	4,825	9,641
หมู่ที่ 1 บ้านหนองเหมือดแอ่	165	326	354	680
หมู่ที่ 2 บ้านโคกป่ากุง	175	369	396	765
หมู่ที่ 3 บ้านหนองลุมพุก	174	388	384	772
หมู่ที่ 4 บ้านท่าลาด	133	262	261	523
หมู่ที่ 5 บ้านหนองเหมือดแอ่	189	340	315	655
หมู่ที่ 6 บ้านหนองกุงจารย์ผาง	138	285	270	555
หมู่ที่ 7 บ้านหนองกุงคำไฮ	243	520	501	1,021
หมู่ที่ 8 บ้านนาล้อม	123	280	276	556
หมู่ที่ 9 บ้านหนองโน	138	310	316	626
หมู่ที่ 10 บ้านโนนสะอาด	50	77	94	171
หมู่ที่ 11 บ้านหนองเรือ	263	556	526	1,082
หมู่ที่ 12 บ้านใหม่ท่าลาด	210	425	450	875
หมู่ที่ 13 บ้านทรัพย์ภูเก้า	194	392	380	772
หมู่ที่ 14 บ้านหนองเหมือดแอ่	140	286	302	588

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนประชากร ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563

ที่มา : กรมการปกครอง (2563)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
--------	-------	--------

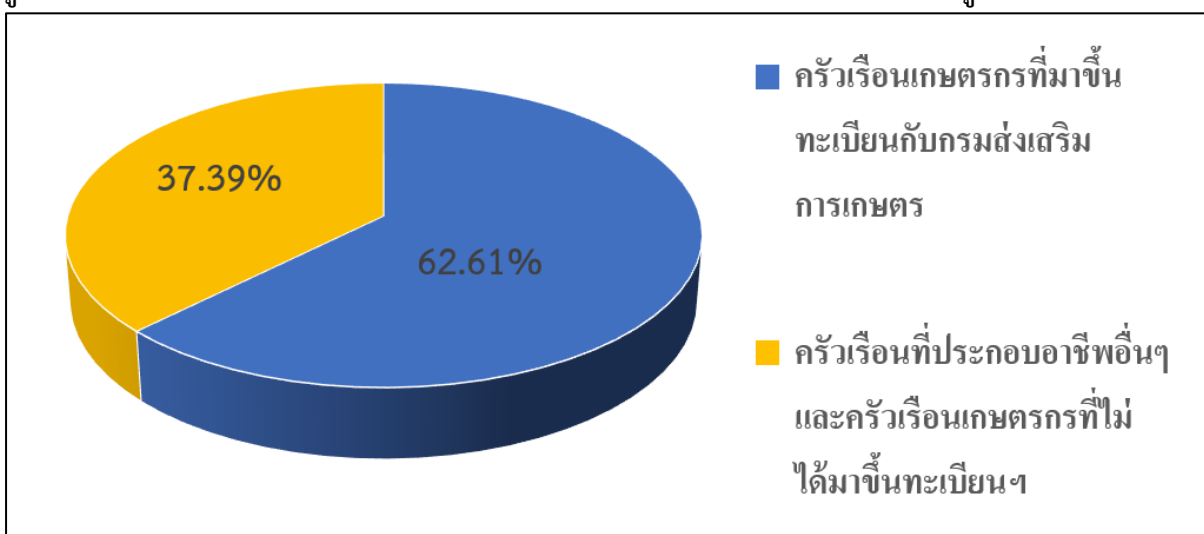

	(ครัวเรือน)	
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,335	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่มากขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,462	62.61
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ได้มากขึ้นทะเบียนฯ	873	37.39

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2563)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2564)

รูปที่ 2-7 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

2) สภาพทั่วไป

จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือชุมชน ปี 2563 สภาพทั่วไปของตำบลหนองเรือ ได้แก่ แหล่งน้ำ โครงสร้างพื้นฐาน การประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญ การคมนาคมขนส่ง ตำบลหนองเรือ มีถนนลาดยาง ทางหลวงชนบท หมายเลข นก 3002 เชื่อมอำเภอโนนสังกับอำเภอศรีบุญเรือง ผ่านตำบลหนองเรือ หมู่ที่ 1,6,7,11 และ 13 ถนนลาดยางมะตอย 2 ช่องทาง จำนวน 9 เส้น ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก จำนวน 88 เส้น และถนนลูกรัง จำนวน 14 เส้น การไฟฟ้าจัดให้มีไฟฟ้าสาธารณะภายในหมู่บ้านเพื่อทำให้เกิดแสงสว่างเพื่อสะดวกในการเดินทางและลดอุบัติเหตุ ลดปัญหาอาชญากรรม รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตำบลหนองเรือมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน ด้านประโยชน์หรือการสื่อสารหรือการขนส่งและวัสดุ มีประโยชน์เอกชนรับอนุญาต จำนวน 1 แห่ง

3) แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ตำบลหนองเรือ มีแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ หรือน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค จากระบบประปา มีประปาหมู่บ้าน (14 หมู่บ้าน) จำนวน 21 แห่ง สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จำนวน 4 แห่ง ฝาย จำนวน 5 แห่ง หนองน้ำ สระน้ำ จำนวน 8 แห่ง บ่อน้ำ (เพื่อการเกษตรส่วนตัว) จำนวน 13 แห่ง

4) สถาบันการศึกษา โรงเรียนระดับประถมศึกษา/ขยายโอกาส 6 แห่ง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประชาชน 14 แห่ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต 1 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 7 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้เกษตรชุมชน 2 แห่ง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พระครูวิมลธรรมมากร 1 แห่ง โครงการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาาระบบทางไกลในถิ่นทุรกันดาร โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ตามพระราชดำริในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 1 แห่ง และศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) 1 แห่ง

5) โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 1 แห่ง สำนักงานเทศบาลตำบลหนองเรือ 1 แห่ง วัด 10 แห่ง สำนักสงฆ์ 9 แห่ง วิสาหกิจชุมชน 66 แห่ง

6) สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ในพื้นที่ตำบลหนองเรือ มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น หาดโนนหินแห่ บ้านหนองเหมือดแอ่ หมู่ที่ 5

ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 สภาพสังคมในพื้นที่ของตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563

สภาพสังคม	จำนวน (แห่ง)
สถาบันการศึกษา	
โรงเรียนระดับประถมศึกษา/ขยายโอกาส	6
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	1
อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประชาชน	14
ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต	1
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	3
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	7
ศูนย์การเรียนรู้เกษตรชุมชน	2
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พระครูวิมลธรรมากร	1
โครงการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาาระบบทางไกลในถิ่นทุรกันดาร โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ตามพระราชดำริในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)	1
โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะในหมู่บ้าน(แห่ง)	
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	2
สถานพยาบาลเอกชน	1
สำนักงานเทศบาลตำบลหนองเรือ	1
วัด	10
สำนักสงฆ์	9
วิสาหกิจชุมชน	66
สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ	
หาดโนนหินแห่ บ้านหนองเหมือดแอ่ หมู่ที่ 5	1

ที่มา: คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลหนองเรือ (2563)

7) หมอдинอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมอดินอาสาในตำบลหนองเรือมีจำนวน 16 ราย คือ

1. นายโพธิ์ศรี	กุลวงศ์	หมอดินอาสาระดับอำเภอ
2. นายสิงทอง	นาชัย	หมอดินอาสาระดับตำบล
3. นายชัย	สายคำ	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
4. นายสงัด	เรงตุม	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
5. นายวันดี	ศรีวิบูลย์	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
6. นายเชียว	กุลวงษ์	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
7. นายสมนึก	ทิพย์จันทร์	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
8. นายบุญน้อม	เฉลิมศรี	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
9. นายพงศ์สกุล	สุภนัทร	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
10. นายบุญคุ้ม	ศรีเสมอ	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
11. นายสวาท	ทรัพย์เจริญ	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
12. นางสาวสมบัติ	พานน้อย	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
13. นายวินิจ	เชื้อแก้ว	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
14. นายหนูอำ	นาหนองตุม	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
15. นายประยูร	พรมมาสิม	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
16. นายสุภาพ	ภักดีพันธ์	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน

(กรมพัฒนาที่ดิน, 2564)

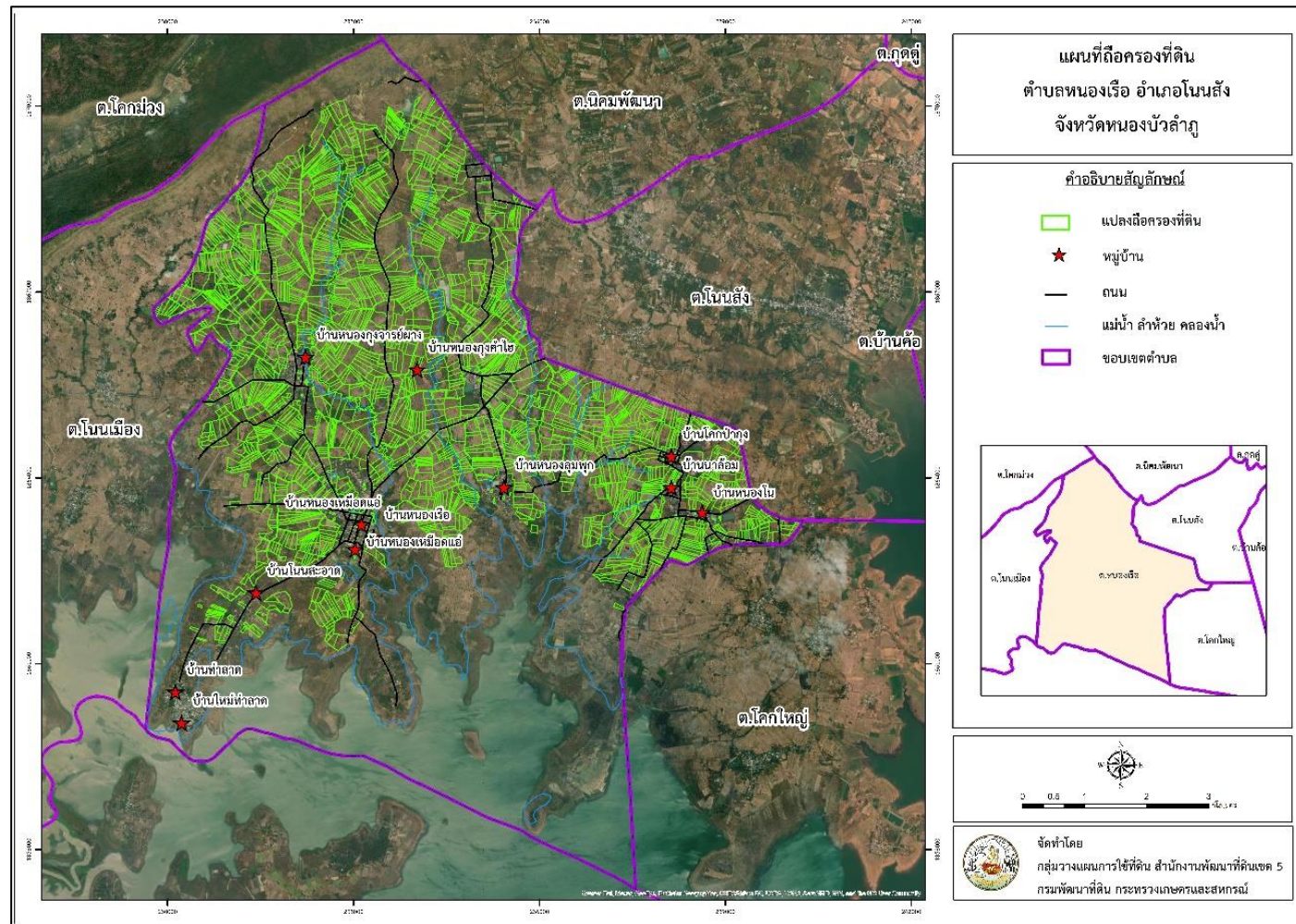
8) การถือครองที่ดิน

ปี 2563 ประชากรตำบลหนองเรือ จำนวน 9,641 คน ถือครองที่ดินเฉลี่ยคนละ 4.98 ไร่ โดยมีรายละเอียดตามรูปที่ 2-8

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ที่ถือครอง
เรือ อำเภอ
จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 2-8 แผน
ตำบลหนอง
โนนสัง

9) ลักษณะทางเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ส่วนราษฎรที่มีพื้นที่ติดกับอ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ จะประกอบอาชีพทำการประมง ในส่วนการรวมกลุ่ม มีการรวมตัวกันทำสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก เช่น ส้มปลาแปรรูป บ้านท่าลาด ผ้ามัดหมี่ ผ้าน้ำไหล และผ้ามัดย้อม

9.1) การประกอบอาชีพ

ตำบลหนองเรือ เป็นพื้นที่เหมาะทำการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน และมีอาชีพทำการประมง ราษฎรในตำบลมีความรักความสามัคคีฉันท์พี่น้อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน มีการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีงามไว้อย่างเหนียวแน่น มีท่าปลาซึ่งเป็นแหล่งซื้อขายปลาที่บ้านท่าลาด เหมาะในการพัฒนาเป็นตลาดซื้อขายปลาขนาดใหญ่และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้

9.1.1) อาชีพทำเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าว อ้อย และมันสำปะหลัง รองลงมา ได้แก่ อาชีพการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โคเนื้อ สุกร แพะ ไก่ และเป็ด ในตำบลหนองเรือจะมีอาสาสมัครปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านเกี่ยวกับการรักษาโรค การผสมพันธุ์สัตว์ ด้านอาชีพประมงตำบลหนองเรือ จะทำการประมงจับสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์

9.1.2) ด้านอุตสาหกรรม ตำบลหนองเรือมีอุตสาหกรรมครัวเรือน เช่น กลุ่มทอผ้ามัดหมี่ กลุ่มแปรรูปปลา และกลุ่มรวมไม้ผลบ้านทรัพย์ภูเก้า

9.2) ด้านแรงงาน

ประชากรส่วนใหญ่จะใช้แรงงานจากคนภายในตำบลเพราะ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นเป็นรับจ้างทั่วไป รับราชการ รับเหมาก่อสร้าง และงานอื่นๆ

9.3) ด้านแหล่งน้ำทางการเกษตร

แหล่งน้ำทางการเกษตรไม่เพียงพอ ในพื้นที่ตำบลหนองเรือ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ อ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ อ่างเก็บน้ำฝายห้วยโจด หนองเหมือดแอ่ หนองลาด หนองกุงคำไฮ หนองน้ำบ้านนา ล้อม หนองปิง หนองฝายโป่ง สระน้ำบ้านโคกป่ากุง สระน้ำบ้านหนองโน ลำห้วยหล่ม และลำห้วยโจด ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่ใช้ในการเพาะปลูก แต่แหล่งน้ำธรรมชาติเหล่านี้ไม่เพียงพอต่อการอุปโภค-บริโภค และการทำการเกษตรของเกษตรกรตำบลหนองเรือในช่วงฤดูแล้ง ตำบลหนองเรือมีพื้นที่หมู่บ้านที่ติดกับเขตพื้นที่ป่าไม้ คือ อุทยานแห่งชาติภูเก้า - ภูพานคำ

9.4) ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 186,870.17 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 63,112.16 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 82,802.47 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 27,965.10 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ

104,067.70 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 35,147.06 บาท ดังรายละเอียดใน
ตารางที่ 2-6 และตารางที่ 2-7 และรูปที่ 2-9
(กรมการพัฒนาชุมชน, 2562)

ตารางที่ 2-6 รายได้เฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2562

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนคน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
			อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง		
เฉลี่ยรวมทุกพื้นที่	1,996	5,910	85,088.55	40,030.58	35,596.55	26,154.48	186,870.17	63,112.16
หมู่ที่ 1 บ้านหนองเหมือดแอ่	142	423	69,138.75	45,340.85	32,084.51	22,957.75	169,521.83	56,908.04
หมู่ที่ 2 บ้านโคกป่ากุง	150	364	68,726.67	51,140.00	31,480.00	30,886.67	182,233.33	75,096.15
หมู่ที่ 3 บ้านหนองลุมพุก	166	496	79,228.92	50,486.14	29,253.01	20,277.71	179,245.78	59,989.52
หมู่ที่ 4 บ้านท่าลาด	110	272	63,270.00	23,625.64	30,854.73	19,909.09	137,659.45	55,671.10
หมู่ที่ 5 บ้านหนองเหมือดแอ่	146	323	77,000.14	22,574.79	22,217.81	17,000.34	138,793.08	62,736.19
หมู่ที่ 6 บ้านหนองกุงจารย์ผาง	111	321	70,799.10	38,136.04	49,220.72	28,549.55	186,705.41	64,561.68
หมู่ที่ 7 บ้านหนองกุงคำไฮ	209	672	102,650.36	49,914.35	72,457.42	28,083.73	253,105.86	78,718.94
หมู่ที่ 8 บ้านนาล้อม	112	385	128,125.05	34,482.16	23,767.86	21,861.61	208,236.68	60,577.94
หมู่ที่ 9 บ้านหนองโน	121	296	53,722.31	30,919.01	57,125.62	32,789.26	174,556.20	71,355.74
หมู่ที่ 10 บ้านโนนสะอาด	47	133	88,170.21	16,523.40	18,055.32	21,340.43	144,089.36	50,918.80
หมู่ที่ 11 บ้านหนองเรือ	217	704	61,751.15	45,184.33	26,712.44	21,978.80	155,626.73	47,970.17
หมู่ที่ 12 บ้านใหม่ท่าลาด	170	587	125,431.18	21,536.47	17,320.00	26,678.24	190,965.88	55,305.28
หมู่ที่ 13 บ้านทรัพย์ภูเก้า	166	445	82,885.55	31,686.75	20,939.76	19,807.23	155,319.29	57,939.333
หมู่ที่ 14 บ้านหนองเหมือดแอ่	129	489	120,674.42	75,542.64	54,511.64	55,992.25	306,720.94	80,914.11

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

ตารางที่ 2-7 รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2562

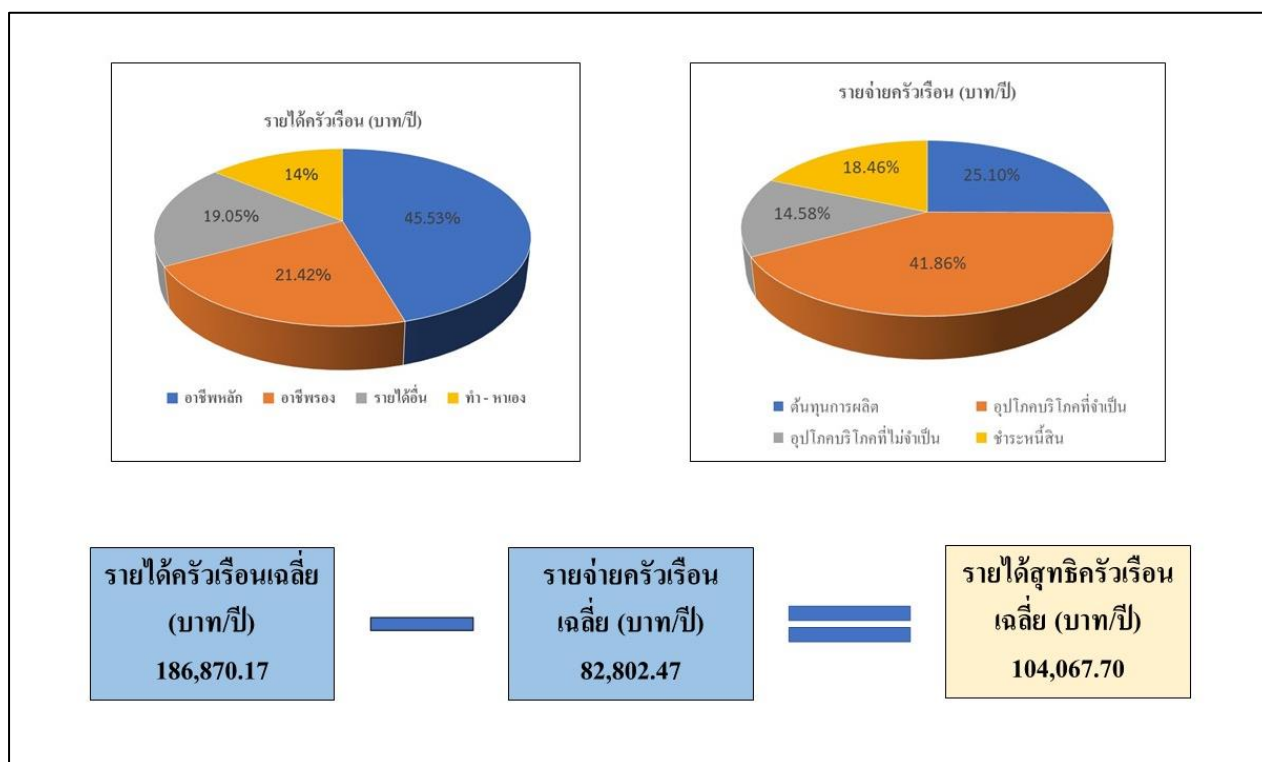
พื้นที่	แหล่งรายจ่ายของครัวเรือน (บาท/ปี)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสูง จังหวัดหนองบัวลำภู

	จำนวนครัวเรือน	จำนวนคน	ต้นทุนการผลิต	อุปโภคบริโภค ที่จำเป็น	อุปโภคบริโภค ที่ไม่จำเป็น	ชำระหนี้สิน	รายจ่าย ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคล เฉลี่ย (บาท/ปี)
เฉลี่ยรวมทุกพื้นที่	1,996	5,910	20,785.77	34,660.38	12,075.66	15,280.66	82,802.47	27,965.10
หมู่ที่ 1 บ้านหนองเหมือดแอ่	142	423	11,457.75	15,338.03	9,267.61	9,957.04	46,020.42	15,448.94
หมู่ที่ 2 บ้านโคกป่ากุง	150	364	18,646.67	18,953.33	10,389.33	21,413.33	69,402.67	28,600.00
หมู่ที่ 3 บ้านหนองลุมพุก	166	496	6,626.51	17,390.36	6,328.92	13,903.61	44,249.40	14,809.27
หมู่ที่ 4 บ้านท่าลาด	110	272	19,365.45	17,804.56	10,436.36	18,318.18	65,924.56	26,660.67
หมู่ที่ 5 บ้านหนองเหมือดแอ่	146	323	19,879.45	21,754.80	11,512.33	12,145.21	65,291.78	29,512.69
หมู่ที่ 6 บ้านหนองกุงจารย์ผาง	111	321	21,015.32	48,590.99	13,843.24	22,927.93	106,377.48	36,784.74
หมู่ที่ 7 บ้านหนองกุงคำไฮ	209	672	32,076.56	90,161.24	22,523.44	18,582.78	163,344.02	50,801.93
หมู่ที่ 8 บ้านนาล้อม	112	385	29,449.01	16,504.46	9,757.14	7,358.93	63,069.64	18,347.53
หมู่ที่ 9 บ้านหนองโน	121	296	19,128.10	39,752.07	18,403.31	19,725.62	97,009.09	39,655.74
หมู่ที่ 10 บ้านโนนสะอาด	47	133	19,425.53	56,840.64	8,693.62	14,112.77	99,072.55	35,010.60
หมู่ที่ 11 บ้านหนองเรือ	217	704	20,354.84	64,124.42	12,617.51	8,057.60	105,154.38	32,412.64
หมู่ที่ 12 บ้านใหม่ท่าลาด	170	587	22,147.06	18,398.84	6,222.47	17,505.88	64,274.25	18,614.35
หมู่ที่ 13 บ้านทรัพย์ภูเกล้า	166	445	24,408.43	17,415.66	9,007.23	9,159.64	59,990.96	22,378.65
หมู่ที่ 14 บ้านหนองเหมือดแอ่	129	489	24,306.20	20,453.49	16,170.54	25,038.76	85,968.99	22,678.94

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

รูปที่ 2-9 รายได้-รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสูง จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู คือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

1) เขตป่าไม้ในพื้นที่ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งออกได้เป็น 2 เขต มีเนื้อที่ทั้งหมด 47,969 ไร่ คือ

- เขตพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 3,982 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.30 ของพื้นที่ตำบล
- นอกเขตพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 43,987 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 91.70 ของพื้นที่ตำบล

ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-1

2) ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528)

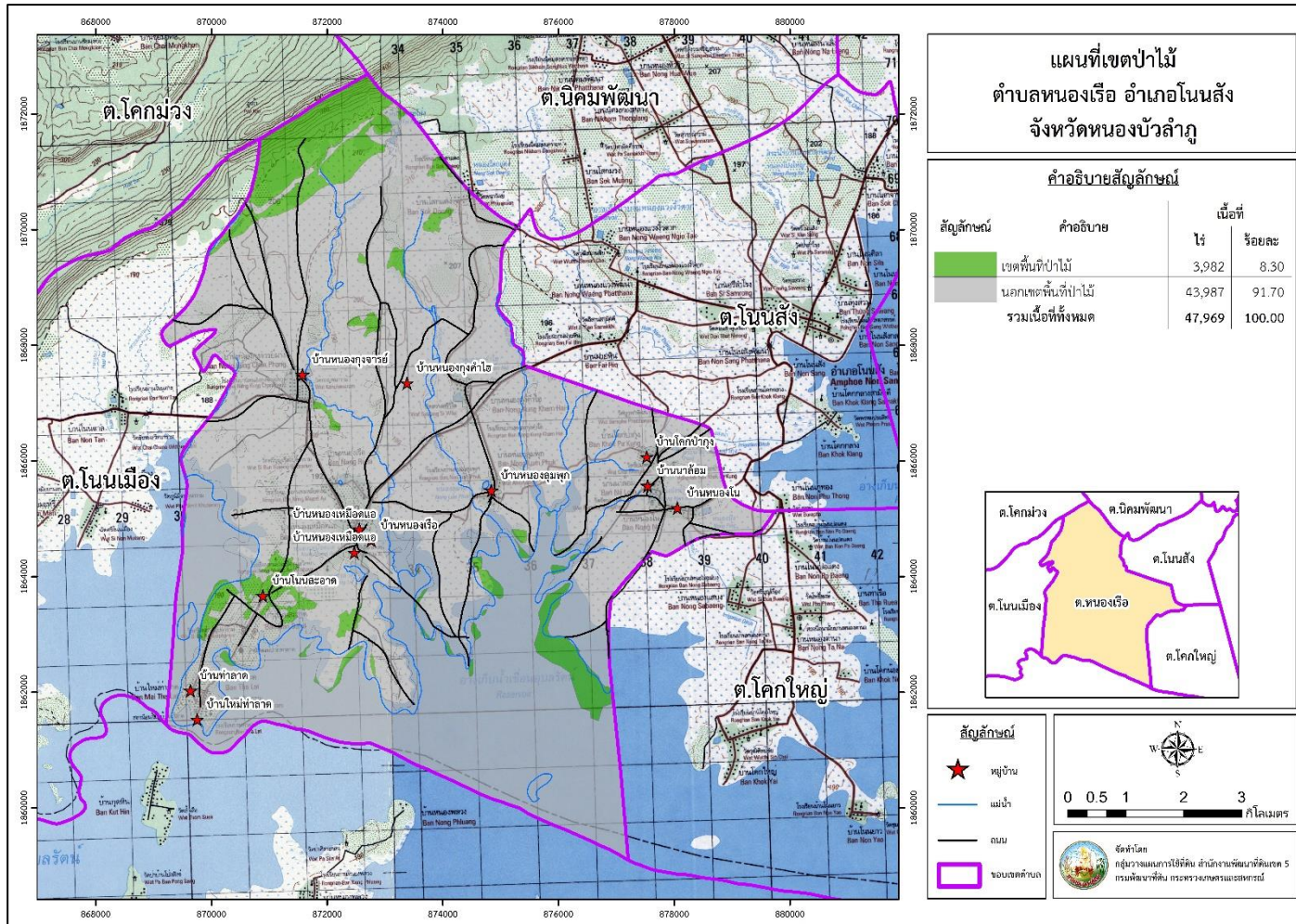
- ชั้นที่ 1 เนื้อที่ 290 ไร่
- ชั้นที่ 2 เนื้อที่ 314 ไร่
- ชั้นที่ 4 เนื้อที่ 213 ไร่
- ชั้นที่ 5 เนื้อที่ 35,821 ไร่

ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-2

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้น คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสูง จังหวัดหนองบัวลำภู

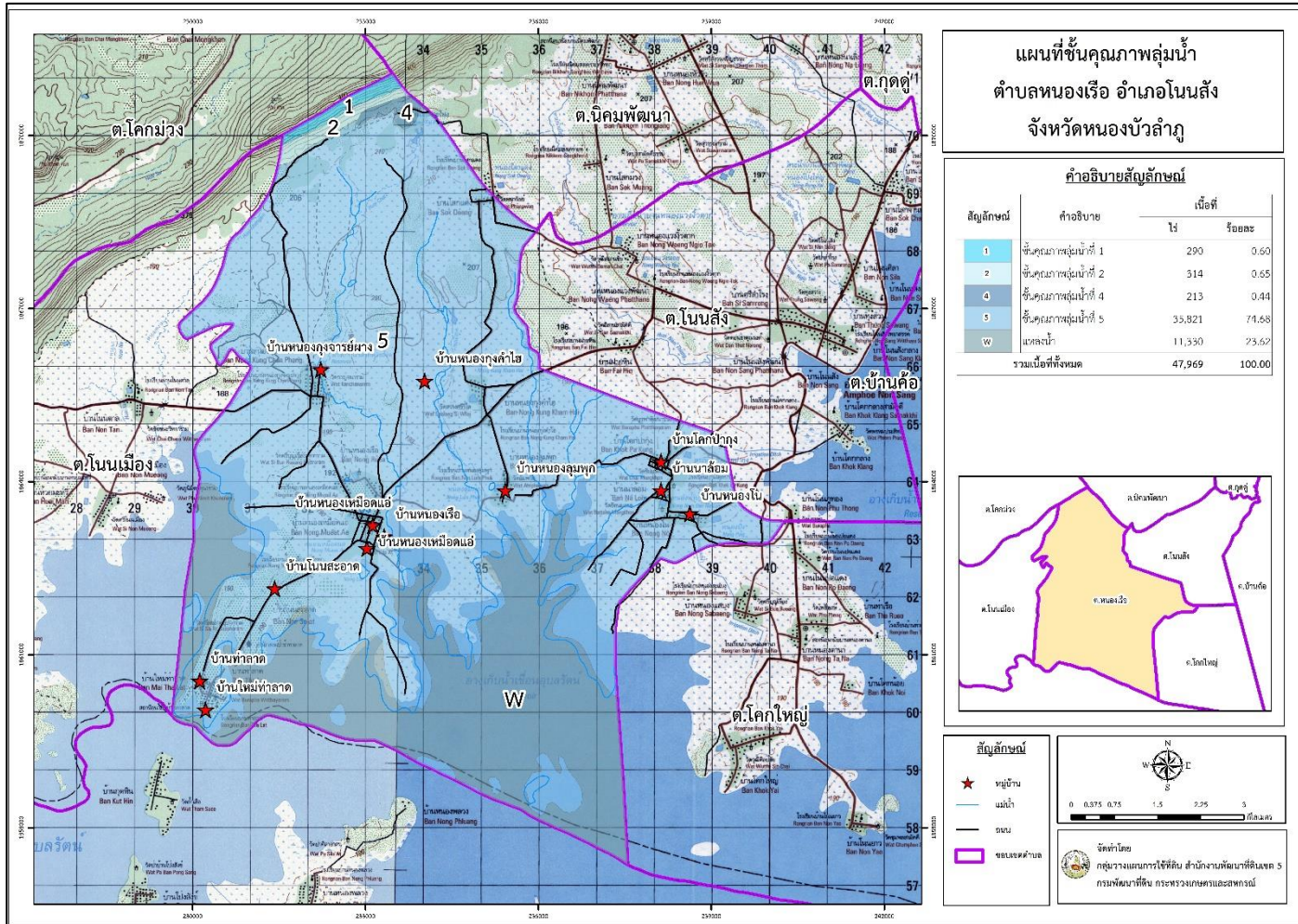

ไม้ตาม
ตำบล
อำเภอโนนสูง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-1 ป่า
กฎหมาย
หนองเรือ

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

คุณภาพลุ่ม
หนองเรือ
จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-2 ชั้น
น้ำ ตำบล
อำเภอโนนสัง

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 น้ำผิวดิน

1) แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ หนองเหมือดแอ่ หนองลาด หนองกุงคำไฮ หนองน้ำบ้านนา ล้อม หนองปิง หนองฝายโป่ง สระน้ำบ้านโคกป่ากุง สระน้ำบ้านหนองโน ลำห้วยหล่ม และลำห้วยโจด

2) การพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ อ่างเก็บน้ำฝายห้วยโจด บ่อน้ำในไร่นา จำนวน 277 บ่อ

- ปี พ.ศ.2559 จำนวน 28 บ่อ
- ปี พ.ศ.2560 จำนวน 74 บ่อ
- ปี พ.ศ.2561 จำนวน 115 บ่อ
- ปี พ.ศ.2562 จำนวน 46 บ่อ
- ปี พ.ศ.2563 จำนวน 14 บ่อ

ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-3

3.2.2 น้ำใต้ดิน

2.1 แหล่งน้ำใต้ดิน จากข้อมูลธรณีสัณฐานของกรมทรัพยากรธรณี (2556) นำมาวิเคราะห์ ชั้นน้ำที่พบในตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง มีพื้นที่ทั้งหมด 47,969 ไร่ รายละเอียดดังนี้

-แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 12,617 ไร่ หรือร้อยละ 26.30 ของพื้นที่

-ชั้นหินอุ้มน้ำหินชุดภูกระดึง หมวดภูกระดึงวางตัวอยู่บนหินน้ำพองหรือบนหินยุคเพอร์เมียนในบริเวณที่ไม่มีหินน้ำพอง ประกอบด้วยหินทรายแป้ง หินทรายสีเทาอมเขียว หินโคลน และหินกรวดมน เนื้อปูนผสมมีซากดึกดำบรรพ์ ชั้นส่วนกระดูกและฟันฟอสซิลไอซอร์และกระดูกไดโนเสาร์ ความหนาของหมวดหินนี้มีที่บริเวณภูกระดึงประมาณ 1,001 เมตร ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 35,352 ไร่ หรือร้อยละ 73.70 ของพื้นที่ ดังรายละเอียดในรูป 3-4

2.2 คุณภาพน้ำใต้ดินและศักยภาพพัฒนาน้ำใต้ดิน

คุณภาพน้ำใต้ดินและศักยภาพพัฒนาน้ำใต้ดิน ในการศึกษาคุณภาพน้ำใต้ดินของตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู พิจารณาจากอัตราการให้น้ำ (Yield) และปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า (Tds) เพื่อหาเนื้อที่ที่ควรส่งเสริมให้มีการจัดการน้ำและการพัฒนาน้ำใต้ดินให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ได้ดำเนินการสำรวจและตรวจพบว่ามีพื้นที่ที่มีอัตราการให้น้ำในช่วง <2 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง มีเนื้อที่มากที่สุดจำนวน 27,328 ไร่ หรือร้อยละ 56.97 ของเนื้อที่ตำบล และพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า <500 มิลลิกรัมต่อลิตร สามารถนำมาใช้เพื่ออุปโภคได้ ในปัจจุบันตำบลหนองเรือ มีบ่อบาดาลกระจายอยู่จำนวน 16 บ่อ ดังรายละเอียดตารางที่ 3-1 และรูปที่ 3-5 ถึง 3-6

ตารางที่ 3-1 อัตราการให้น้ำของชั้นหินอุ้มน้ำ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

อัตราการให้น้ำ (ลบ.ม./ชม.)	ปริมาณของแข็ง ที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
-------------------------------	--	----------------	--------

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

Yield <2	<500	27,328	56.97
Yield 10 - 20	<500	8,026	16.73
W	-	12,615	26.30
ผลรวม ทั้งหมด		47,969	100.00

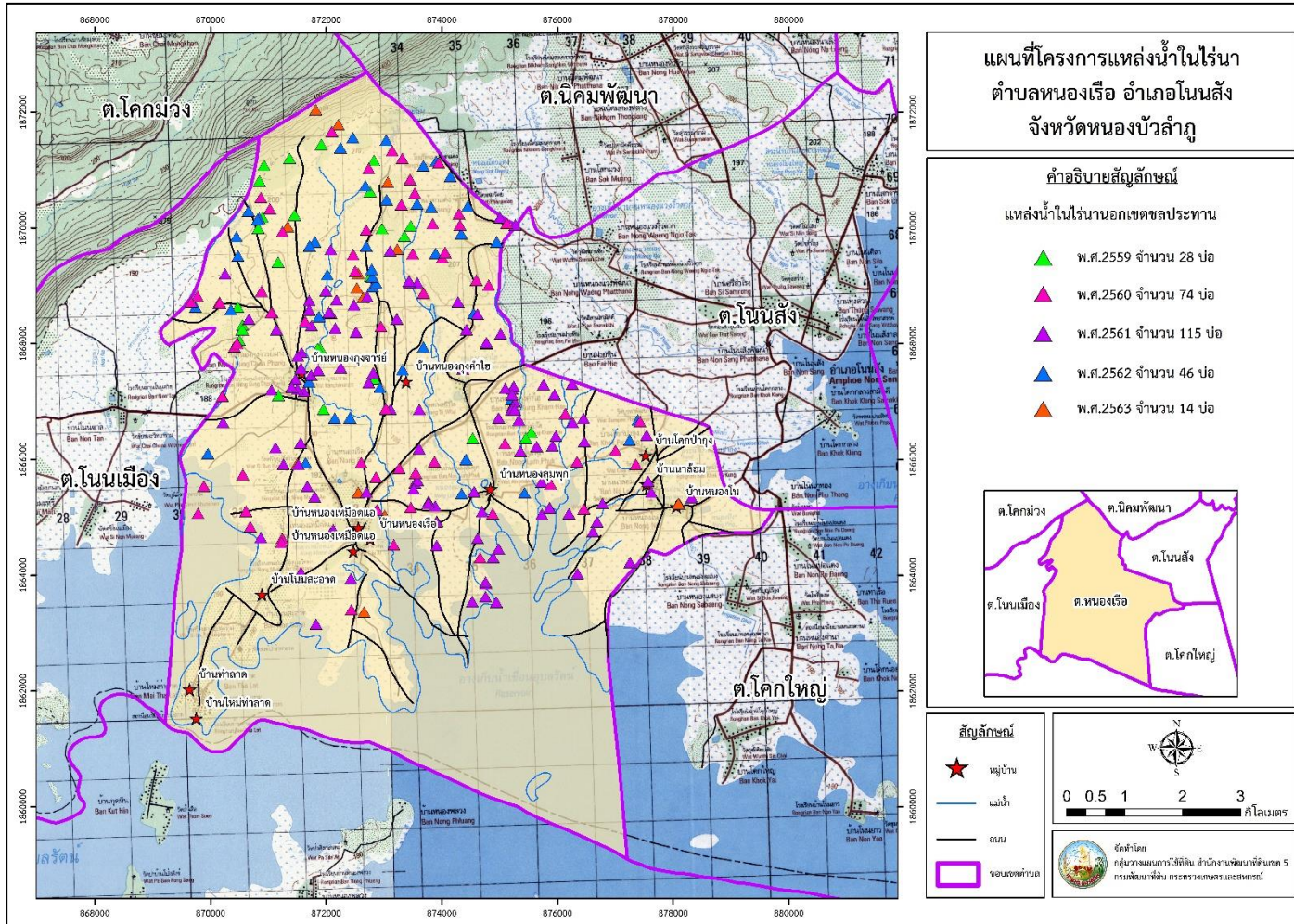
หมายเหตุ : Yield คืออัตราการให้น้ำ มีหน่วยเป็นลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง

Tds (Total dissolved solid) คือปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า มีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล 2558

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนที่ตั้งบ่อ

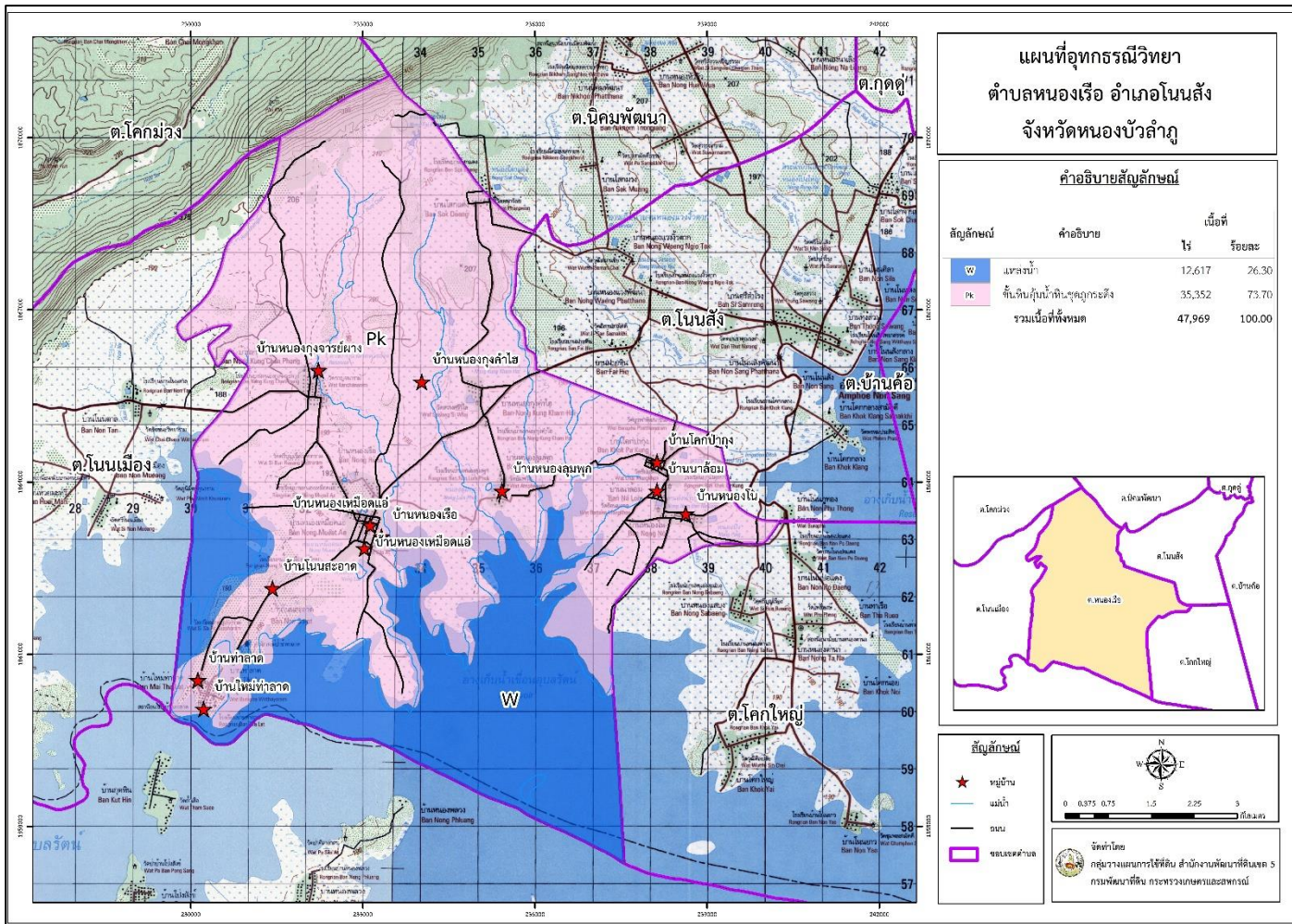
อกเขต

ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-3
น้ำในไร่นาน
ชลประทาน

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

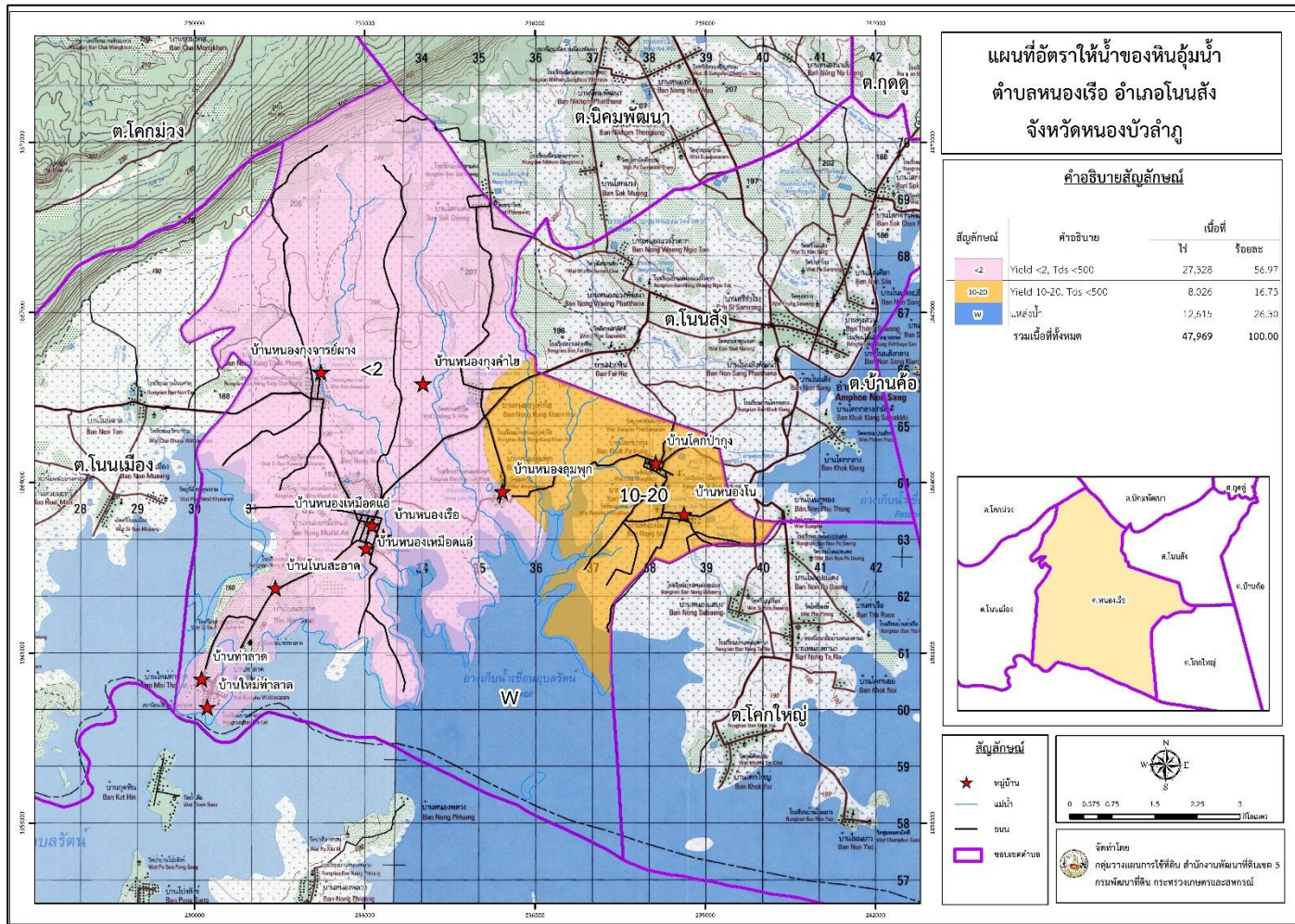

ที่ ๑, ๒, ๓, ๔
ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-4 แผน
ธรณีวิทยา

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

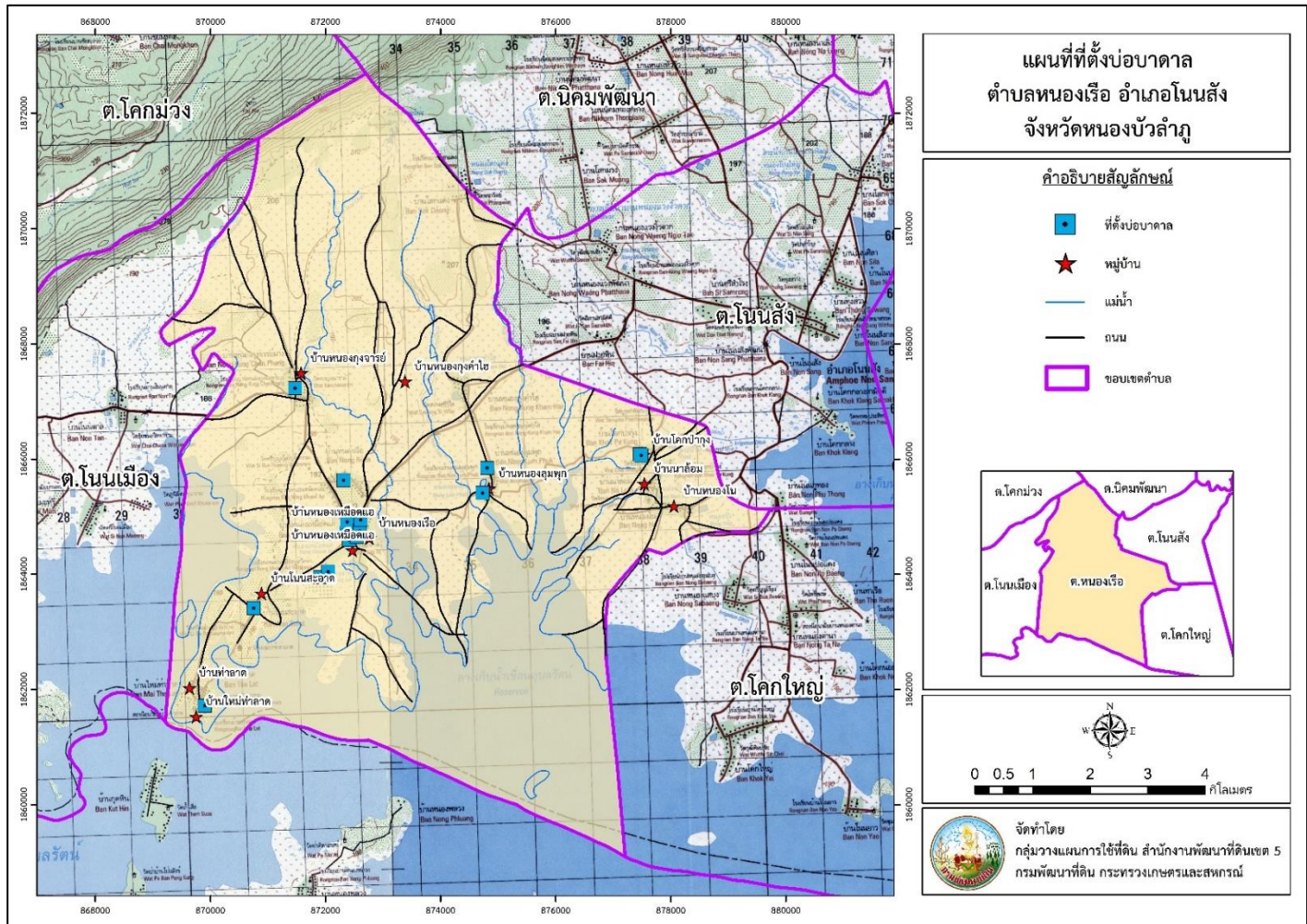

ที่อัตราให้
น้ำ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-5 แผน
น้ำของหินอุ้มน้ำ

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

บ่อบาดาล
เรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-6 ที่ตั้ง
ตำบลหนอง

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3.1 สถานภาพทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วยประเภทดินในพื้นที่ลุ่ม

1) ชุดดินซุมแพ (Cpa) เป็นดินสีมาก ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง สีน้ำตาลปนเทาหรือน้ำตาล ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้งหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0) ในดินบน และเป็นกรดจัด ถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ในดินล่าง พบชั้นวัตถุต้นกำเนิดดินพวกหินทรายแป้งในช่วงความลึก 100-150 เซนติเมตร ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเลว

- หน่วยแผนที่ดิน Cpa-fl-lA : ชุดดินซุมแพ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนละเอียด ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 756 ไร่ หรือร้อยละ 1.58

2) ชุดดินเขมราฐ (Kmr) เป็นดินสี ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลอ่อน และเป็นดินเหนียวหรือ ดินเหนียวปนทรายแป้ง สีเทาปนชมพูหรือเทาในดินล่างสีลงไป ช่วงเปลี่ยนแปลงของ เนื้อดินจะพบภายในความลึก 100 เซนติเมตร จากผิวดิน ซึ่งอาจพบการสะสมลูกรัง หรือกรวด ปริมาณเล็กน้อยพบศิลาแลงอ่อน (plinthite) ในชั้นดินล่าง ชั้นหินผุและหินพื้นพวกหินทราย ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเลวในดินบนและดีปานกลางในดินล่าง

- หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-slA/csub : ดินคล้ายชุดดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีดินล่างเป็นดินเหนียว มีเนื้อที่ 2,640 ไร่ หรือร้อยละ 5.50 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb,fl-slA/csub : ชุดดินคล้ายชุดดินเขมราฐที่มีธาตุเป็นต่างสูงและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีดินล่างเป็นดินเหนียว มีเนื้อที่ 342 ไร่ หรือร้อยละ 0.71 ของพื้นที่ตำบล

3) ชุดดินศรีทน (St) เป็นดินสีมาก ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย หรือทรายปนดินร่วนสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะไม่แน่นอน เป็นพวกดินเหนียวหรือพวกทรายและจะแสดงลักษณะการเรียงชั้นสลับกันแล้วแต่ชนิดของวัตถุต้นกำเนิดที่น้ำพามาทับถมในแต่ละปี ดินมีสีเทา เทาปนชมพูหรือน้ำตาลปนเทา จะพบจุดประสีแดงปนเหลือง น้ำตาลหรือเหลืองตลอดหน้าตัดดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ตลอดชั้นดิน ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเลว

- หน่วยแผนที่ดิน (St-slA) ชุดดินศรีทน ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย หรือทรายปนดินร่วนสีน้ำตาล มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,502 ไร่ หรือร้อยละ 3.13 ของพื้นที่ตำบล

4) ชุดดินนาคู (Nu) เป็นดินสีมากเนื้อดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือทราย หนามากกว่า 50 เซนติเมตร สีน้ำตาลเข้ม ส่วนดินล่าง ระหว่างความลึก 50-100 เซนติเมตร เป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทราย สีเทาหรือเทาปนชมพูพบจุดประสีต่างๆอาจพบชั้นลูกรังบางๆ ช่วงรอยต่อระหว่างเนื้อดิน พบชั้นดินเหนียวปนทรายแป้ง หรือชั้นหินทรายหรือทรายแป้งที่กำลังสลายตัวภายใน

ความลึก 150 เซนติเมตร ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเป็นปานกลาง (pH 5.0-6.0) ในดินบน และเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก (pH 4.5-5.5) ในดินล่าง ดินมีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง

- หน่วยแผนที่ดิน Nu-sIA ชุดดินนาคุ เป็นดินลึกมากเนื้อดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือทราย หนามากกว่า 50 เซนติเมตร สีนํ้าตาลเข้ม มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,106 ไร่ หรือร้อยละ 14.81 ของพื้นที่ตำบล

5) ชุดดินพล (Pho) เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนทราย สีนํ้าตาลหรือนํ้าตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีนํ้าตาลหรือนํ้าตาลอ่อน และเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง สีเทาปนชมพูหรือเทาในชั้นดินล่างลึกลงไป ช่วงเปลี่ยนแปลงเนื้อดินเป็นดินเหนียวจะพบภายในความลึก 100 เซนติเมตร อาจพบชั้นลูกรังปริมาณเล็กน้อยในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง มักพบจุดประสีแดงและศิลาแลงอ่อน (plinthite) ในชั้นดินล่าง และพบชั้นหินผุ หินพื้นพวกหินทรายแป้ง ช่วงความลึก 100-150 เซนติเมตร ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.5-8.0) ในดินล่าง ดินมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว

- หน่วยแผนที่ดิน Pho-sIA ชุดดินพล เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนทราย สีนํ้าตาลหรือนํ้าตาลเข้ม มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,163 ไร่ หรือร้อยละ 19.10 ของพื้นที่ตำบล

ประเภทดินในพื้นที่ดอน

1) ชุดดินเขมราฐ (Kmr) เป็นดินลึก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีนํ้าตาลหรือนํ้าตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีนํ้าตาลหรือนํ้าตาลอ่อน และเป็นดินเหนียวหรือ ดินเหนียวปนทรายแป้ง สีเทาปนชมพูหรือเทาในดินล่างลึกลงไป ช่วงเปลี่ยนแปลงของ เนื้อดินจะพบภายในความลึก 100 เซนติเมตร จากผิวดิน ซึ่งอาจพบการสะสมลูกรัง หรือกรวด ปริมาณเล็กน้อยพบศิลาแลงอ่อน (plinthite) ในชั้นดินล่าง ชั้นหินผุและหินพื้นพวกหินทราย ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเลวในดินบนและดีปานกลางในดินล่าง

- หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-sIB/csub : ดินคล้ายชุดดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีดินล่างเป็นดินเหนียว มีเนื้อที่ 1,496 ไร่ หรือร้อยละ 3.12 ของพื้นที่ตำบล

2) ชุดดินหนองบัวแดง (Nbd) ดินบนมีเนื้อดินเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีนํ้าตาล นํ้าตาลอ่อน มีจุดประสีนํ้าตาลปนเหลืองหรือนํ้าตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 4.5-6.0) ดินล่างตอนบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวดลูกรังมากถึงดินเหนียว ปนทรายปนกรวดลูกรังมาก สีนํ้าตาล มีจุดประสีแดงหรือนํ้าตาลแก่ ส่วนดินล่างช่วง 50-100 เซนติเมตร จากผิวดิน พบชั้นของความไม่ต่อเนื่อง เนื้อดินเป็นดินเหนียวสีเทา เทาอ่อน หรือนํ้าตาลปนเทา มีจุดประสีต่างๆ และพบศิลาแลงอ่อน (plinthite) ปริมาณ 5-50 เปอร์เซ็นต์ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.0) และพบชั้นหินตะกอนพวกหินทรายแป้งที่กำลังสลายตัวลึกมากกว่า 150 เซนติเมตร ดินมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว

- หน่วยแผนที่ดิน Nbd-sIB ชุดดินหนองบัวแดง ดินบนมีเนื้อดินเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีนํ้าตาล นํ้าตาลอ่อน มีจุดประสีนํ้าตาลปนเหลืองหรือนํ้าตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรด

จัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 4.5-6.0) มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,770 ไร่ หรือร้อยละ 12.03 ของพื้นที่ตำบล

3) ชุดดินภูพาน (Pu) เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง หรือแดงปนเหลือง อาจพบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือเหลืองปนแดงปริมาณเล็กน้อย อาจพบลูกรัง ปริมาณเล็กน้อย ร่วมกับเศษหินทรายในหน้าตัดดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH 4.5-5.5) ในดินล่าง มักพบก้อนหินทรายลอยอยู่บนผิวดิน ดินมีการระบายน้ำดี

- หน่วยแผนที่ดิน Pu-fl-sLB/csub : ดินคล้ายชุดดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีดินล่างเป็นดินเหนียว มีเนื้อที่ 916 ไร่ หรือร้อยละ 1.91 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Pu-sLB : ดินคล้ายชุดดินภูพานที่เป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 322 ไร่ หรือร้อยละ 0.67 ของพื้นที่ตำบล

4) ชุดดินศรีเมืองใหม่ (Smi) เป็นดินต้นถึงชั้นกรวดลูกรัง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน หรือดินร่วนปนทรายปนกรวดลูกรังเล็กน้อย สีน้ำตาล น้ำตาลอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 4.5-6.0) มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ ดินล่างตอนบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวดลูกรังมาก และค่อยๆ เปลี่ยนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายปนกรวดมาก สีน้ำตาล มีจุดประสีเทา แดง น้ำตาลแก่ และดินล่างช่วงความลึก 50-100 เซนติเมตร พบชั้นดินเหนียวสีเทา เทาอ่อน หรือน้ำตาลปนเทา และศิลาแลงอ่อนปริมาณ 5-50 เปอร์เซ็นต์ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.0) ชั้นหินตะกอนเนื้อละเอียดที่กำลังสลายตัว พบลึกมากกว่า 150 เซนติเมตร ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง

- หน่วยแผนที่ดิน Smi-sLB ชุดดินศรีเมืองใหม่ เป็นดินต้นถึงชั้นกรวดลูกรัง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน หรือดินร่วนปนทรายปนกรวดลูกรังเล็กน้อย สีน้ำตาล น้ำตาลอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 4.5-6.0) มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 927 ไร่ หรือร้อยละ 1.93 ของพื้นที่ตำบล

ประเภทดินในพื้นที่อื่นๆ

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (U) มีเนื้อที่ 1,876 ไร่ หรือร้อยละ 3.91 ของพื้นที่ตำบล
  - 2) พื้นที่แหล่งน้ำ (W) มีเนื้อที่ 14,535 ไร่ หรือร้อยละ 30.30 ของพื้นที่ตำบล
  - 3) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (zSC) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง มีเนื้อที่ 618 ไร่ หรือร้อยละ 1.29 ของพื้นที่ตำบล
- ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-2 ถึง 3-3 และรูปที่ 3-7 ถึง 3-8

ตารางที่ 3-2 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
Cpa-fl-IA	ชุดดินชุมแพ ชุดดินชุมแพ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนละเอียด ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	756	1.58
Kmr-col-slA/csub	ดินคล้ายชุดดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	2,640	5.50
Kmr-hb,fl-slA/csub	ชุดดินคล้ายชุดดินเขมราฐที่มีธาตุเป็นต่างสูงและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	342	0.71
St-slA	ชุดดินศรีทนต์ ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย หรือทรายปนดินร่วนสีน้ำตาล มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	1,502	3.13
Nu-slA	ชุดดินนาคู เป็นดินลึกมากเนื้อดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	7,106	14.81
Pho-slA	ชุดดินพล เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์	9,163	19.10
Kmr-col-slB/csub	ดินคล้ายชุดดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	1,496	3.12
Nbd-slB	ชุดดินหนองบัวแดง ดินบนมีเนื้อดินเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	5,770	12.03
Pu-fl-slB/csub	ดินคล้ายชุดดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียด มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	916	1.91
Pu-slB	ดินคล้ายชุดดินภูพานที่เป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	322	0.67
Smi-slB	ชุดดินศรีเมืองใหม่ เป็นดินตื้นถึงชั้นกรวดลูกรัง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	927	1.93
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,876	3.91
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	14,535	30.30
zSC	พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน	618	1.29
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		47,969	100.00

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2562)

ตารางที่ 3-3 สมบัติดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่ดิน	การระบายน้ำ	CEC	BS	ความลึก	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัส	โพแทสเซียม	ความอุดม	เนื้อที่
----------------	-------------	-----	----	---------	---------------	----------	------------	----------	----------

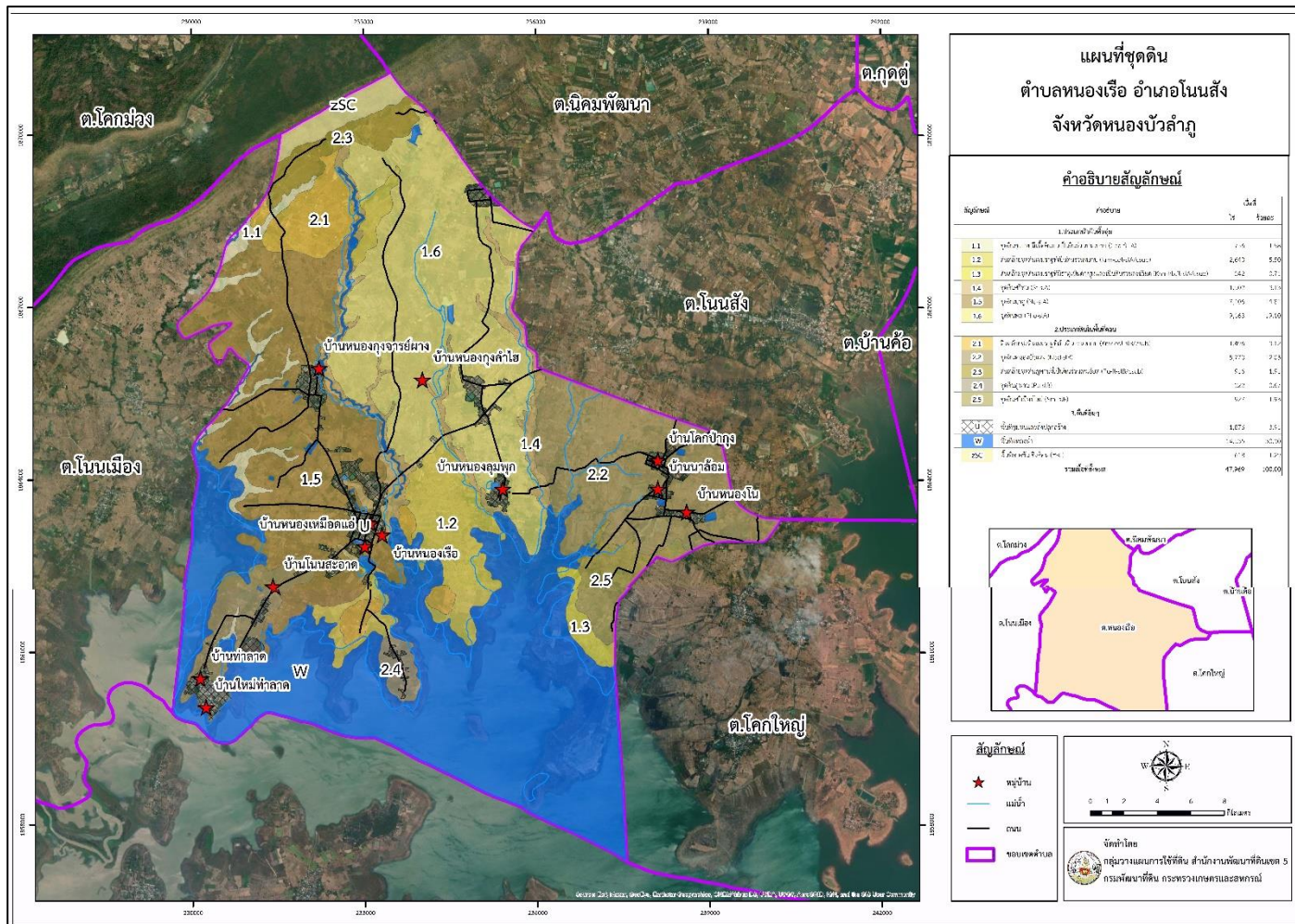
แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

	ความลาด ชัน (%)		(meq/g)	(%)	(ชม.)		ที่เป็น ประโยชน์ (P ₂ O ₅)	ที่เป็นประโยชน์ (K ₂ O)	สมบูรณ์ของ ดิน	ไร่	ร้อยละ
Cpa-fl-lA	0-2	ค่อนข้างเลว	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	756	1.58
Kmr-col-slA/csub	0-2	ค่อนข้างเลว	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	2,640	5.50
Kmr-hb,fl-slA/csub	0-2	ค่อนข้างเลว	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	342	0.71
St-slA	0-2	ค่อนข้างเลว	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,502	3.13
Nu-slA	0-2	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	7,106	14.81
Pho-slA	0-2	ดีปานกลาง	10-20	>75	50-100	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	9,163	19.10
Kmr-col-slB/csub	2-5	ค่อนข้างเลว	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	1,496	3.12
Nbd-slB	2-5	ดีปานกลาง	10-20	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	5,770	12.03
Pu-fl-slB/csub	2-5	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	916	1.91
Pu-slB	2-5	ดี	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	322	0.67
Smi-slB	2-5	ค่อนข้างเลว	<10	<35	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	927	1.93
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,876	3.91
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14,535	30.30
zSC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	618	1.29
รวมเนื้อที่ทั้งหมด										47,969	100.00

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2562)

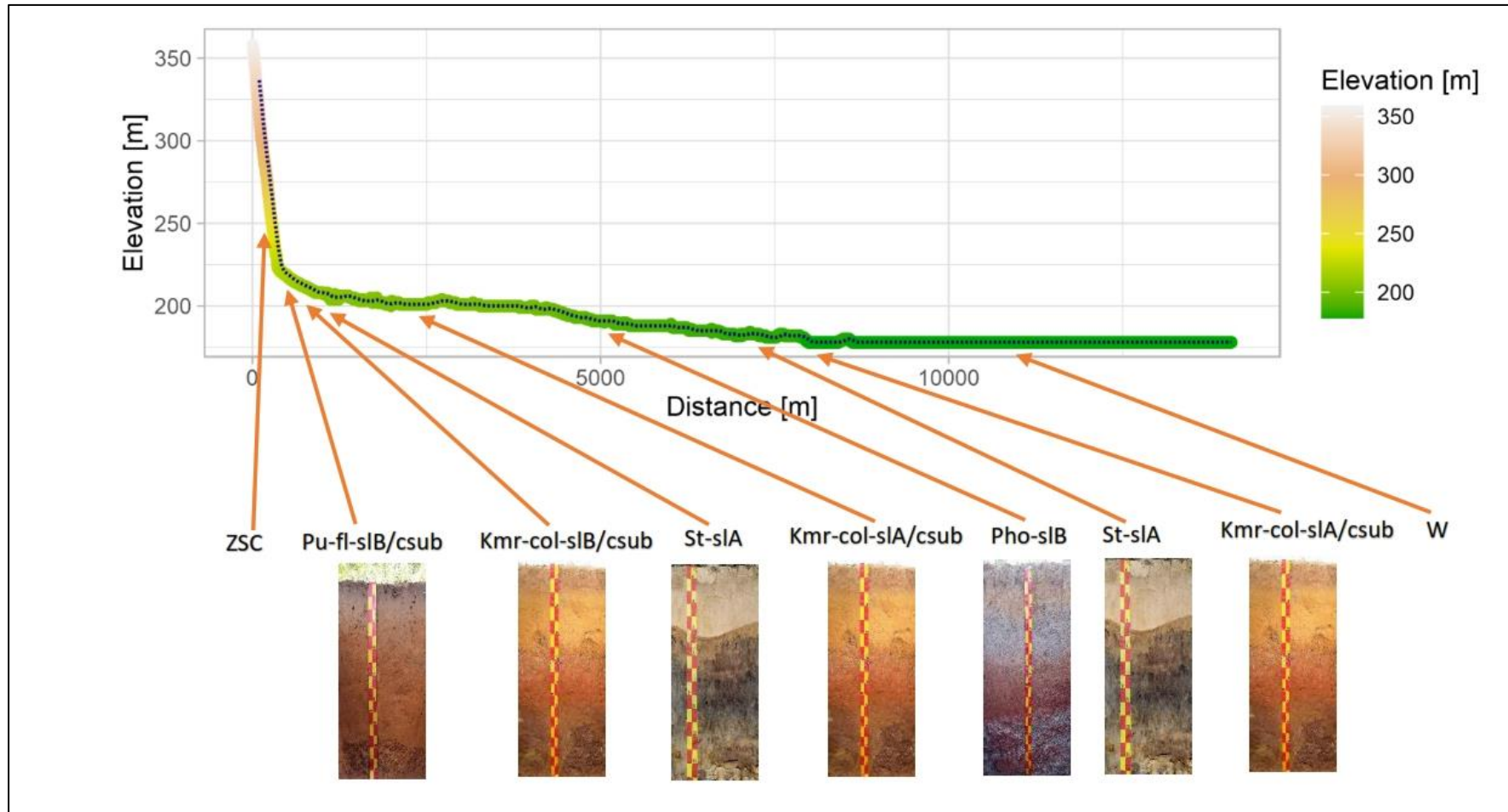

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ที่ดิน หนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-7 แผน ตำบลหนองโนนสัง

รูปที่ 3-8 ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

3.3.2 การชะล้างพังทลายของดิน

การชะล้างพังทลายของดิน หมายถึง กระบวนการหรือการกระทำที่ทำให้เกิดการสูญเสียหน้าดินชั้นบน โดยตัวการต่างๆ รวมทั้งการตกกระทบของเม็ดฝน การไหลของน้ำผิวดิน แร่ลงม และ แร่โน้มถ่วงของโลก (กรมพัฒนาที่ดิน, 2535) การชะล้างพังทลายของดินสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การชะล้างพังทลายของดินตามธรรมชาติ การชะล้างพังทลายของดินตามธรรมชาติเกิดจากการกระทำของน้ำและลม และแรงดึงดูดของโลกทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินที่ละเล็กละน้อย ผลกระทบที่เกิดจากการชะล้างพังทลายของดินตามธรรมชาตินี้ ส่วนใหญ่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรดินมากนัก ยกเว้นมี ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงเท่านั้น

2) การชะล้างพังทลายของดินที่มีตัวเร่งเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ตัวเร่งที่สำคัญที่สุด คือ มนุษย์โดยที่มนุษย์จะทำการเปลี่ยนแปลงระบบธรรมชาติของพื้นที่ ด้วยการใช้ที่ดินและอื่น ๆ ที่มนุษย์มีส่วนร่วม การชะล้างพังทลายของดินที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ มักจะเกิดขึ้นรุนแรงและเกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจ

การจัดทำแผนที่การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย ทั้งในระดับประเทศ และระดับภาค โดยวิเคราะห์พื้นที่เป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ราบ หมายถึง ที่ราบลุ่มน้ำ ที่ลาดเชิงเขาและเนินเขา ความลาดชัน ไม่เกินร้อยละ 35 และพื้นที่สูง หมายถึง ภูเขาและที่ลาดหุบเขา พื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 (กรมพัฒนาที่ดิน, 2558)

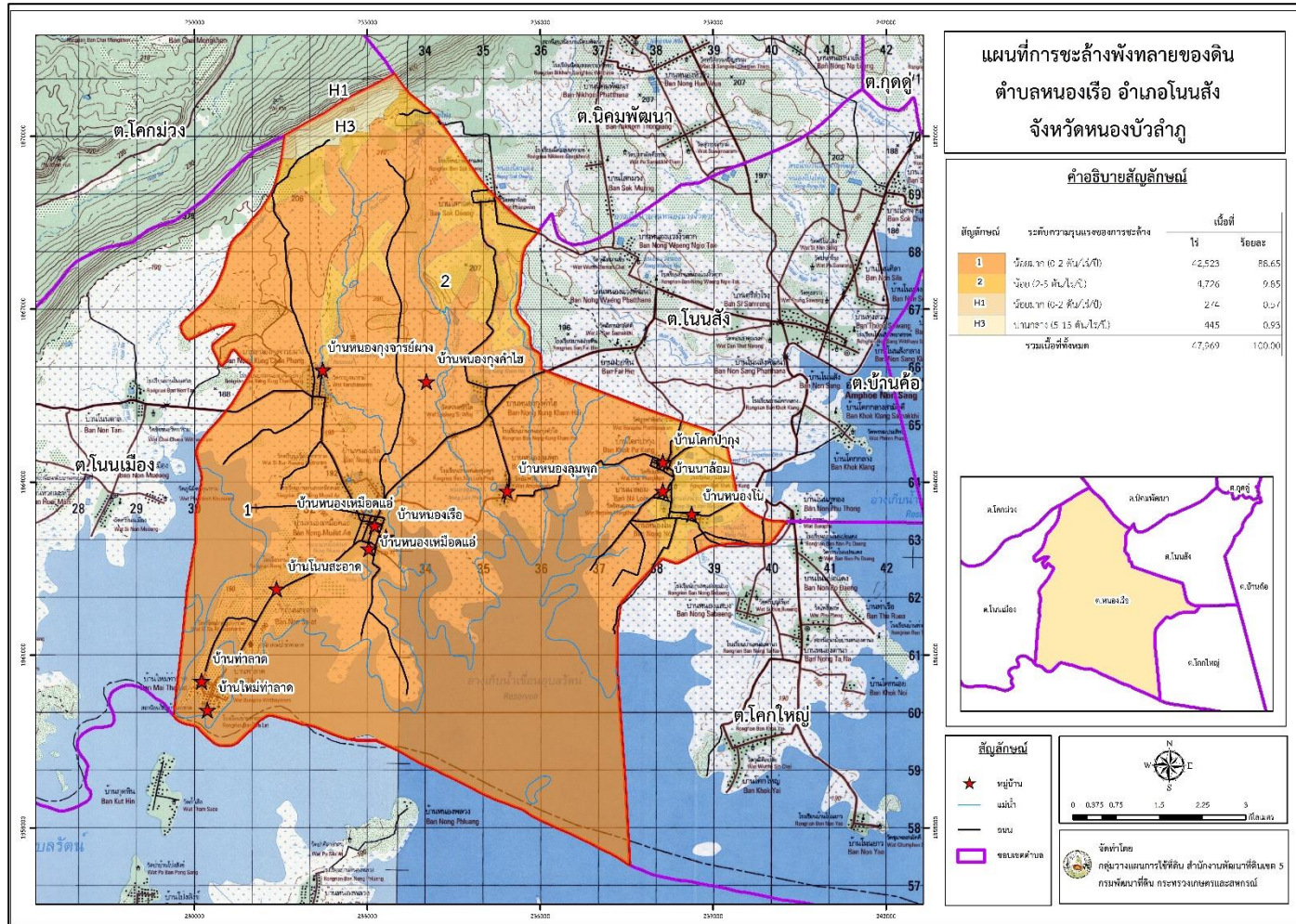
จากการประเมินการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE) ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีการชะล้างพังทลายของดิน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-4 และรูปที่ 3-9

ตารางที่ 3-4 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

การชะล้างพังทลายของดิน	การสูญเสียดิน (ตัน/ปี)	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ราบ			
น้อยมาก (0-2 ตัน/ไร่/ปี)	-	42,523	88.98
น้อย (2-5 ตัน/ไร่/ปี)	-	4,726	9.85
พื้นที่สูง			
น้อยมาก (0-2 ตัน/ไร่/ปี)	-	274	0.57
ปานกลาง (5-15 ตัน/ไร่/ปี)	-	445	0.93
รวม	-	47,969	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

การชะล้างดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 3-9 พังทลายของ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- 1) พื้นที่ (Area)
- 2) หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function)
- 3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- 1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- 2) ความต้องการของชุมชน
- 3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาคือเป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- 4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการ คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- 1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- 3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- 4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2564 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.2.1 ปัญหาหลักของตำบลหนองเรือ คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3) ปัญหาเกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน
- 4) ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ

5) ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง

6) ขาดแหล่งรับซื้อผลผลิต

7) การใช้สารเคมีทางการเกษตร

4.2.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลหนองเรือ มีความต้องการ 3 ประการ คือ

1) แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน

2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ

3) แก้ไขปัญหาเกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน

1) การแก้ไขปัญหาคความเสื่อมโทรมของดิน การวิเคราะห์ดินในพื้นที่ตำบลหนองเรือ พบว่า ดินเป็นดินลิก เป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแร่ธาตุอาหารหลักและธาตุอาหารรอง รวมทั้งขาดอินทรีย์วัตถุ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากซึ่งไม่เหมาะสมในการเจริญเติบโตของพืช ส่งผลให้ได้ผลผลิตต่ำ ดังนั้นควรปรับสภาพดินให้มีสภาพความอุดมสมบูรณ์โดยการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก และปรับปรุงดินด้วยการปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง รวมถึงการรณรงค์ไถกลบตอซังพืชเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินและปรับสภาพเป็นกรดต่างของดินให้มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชเพื่อเพิ่มศักยภาพดินและเพิ่มผลผลิตพืชให้สูงขึ้น การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน

2) กรณีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลหนองเรือ คือ โครงการบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร

อนึ่ง บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำน้ำที่กักเก็บมาใช้งาน แต่จะเป็นการเสริมในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้น จากการตรวจสอบบ่อน้ำในไร่นาที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีจำนวน 277 บ่อ (ตารางที่ 4-1 และรูปที่ 4-1) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะลงในเขตการใช้ที่ดิน ซึ่งจะมีทั้งที่นาข้าวและที่ปลูกพืชไร่ พืชสวน อาจจะเป็นบ่อน้ำในไร่นาเพิ่มเติม หรือขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

จากการร้องขอของเกษตรกรให้นำน้ำใต้ดินมาใช้ นั้น กรมพัฒนาที่ดินจะประสานกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

การที่พื้นที่การเกษตรขาดความชื้นในดินเร็วกว่าปกติหลังฝนทิ้งช่วงนั้น สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือขาดอินทรีย์วัตถุในดินที่จะช่วยอุ้มน้ำไว้เพื่อการเติบโตของพืช

อย่างไรก็ตาม กรณีปัญหาการขาดแคลนน้านั้นได้มีข้อเสนอจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการดำเนินการ ดังนี้

2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

2.1.1) โครงการขุดลอกลำห้วยหล่ม

2.1.2) โครงการขุดลอกลำห้วยโจด

2.1.3) โครงการขุดสระและขุดลอกสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

2.2) การพัฒนาระบบส่งน้ำ

2.2.1) โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

2.2.2) โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลพร้อมระบบท่อส่งน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar cell) ให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

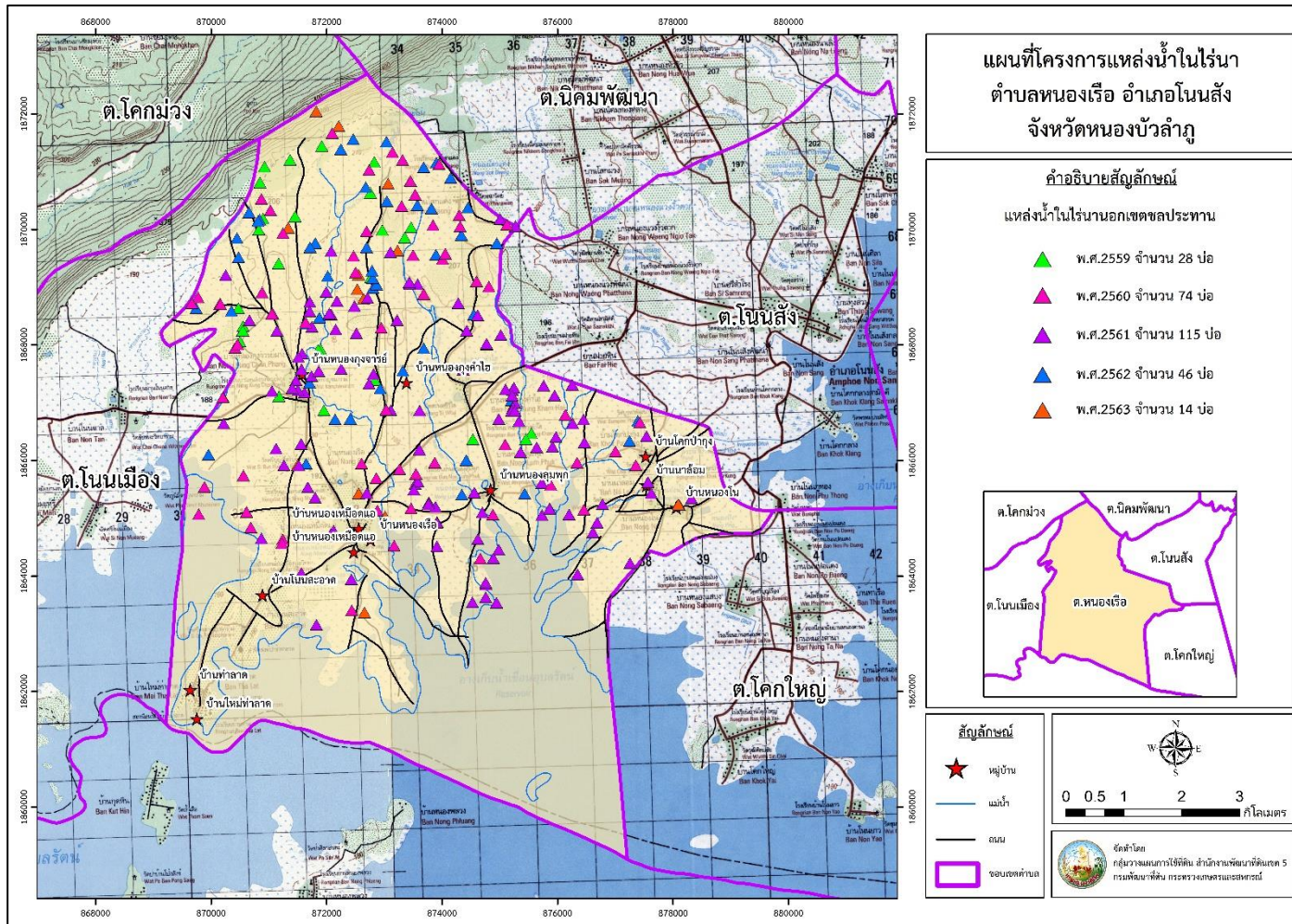
การดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำดังกล่าวนี้จะมีรายละเอียดในบทที่ 7 หัวข้อ 7.5

ตารางที่ 4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ปี พ.ศ.	จำนวน (บ่อ)
2559	28
2560	74
2561	115
2562	46
2563	14

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอนोनั้ง จังหวัดหนองบัวลำภู

โครงการ
น่านอกเขต
ตำบลหนองเรือ อำเภอนोनั้ง จังหวัดหนองบัวลำภู

รูปที่ 4-1
แหล่งน้ำในไร่นา
ชลประทาน

3) กรณีปัญหาเกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน

จากการประชุมประชาคมเกษตรกรให้ความเห็นว่าเกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน และขาดความรู้ในการประกอบอาชีพด้านต่างๆ เช่น การปรับปรุงดินด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปรับปรุงบำรุงดินด้วยการปลูกพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) การผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การทำน้ำหมักชีวภาพ จากสารเร่งซูเปอร์ พด.2 การทำปุ๋ยหมัก จากสารเร่งซูเปอร์ พด.1 การอนุรักษ์ดินและน้ำ ประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกษตรกรขาดไปและต้องการให้หน่วยงานพัฒนาที่ดินจัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินและส่งเสริมการผลิตการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเป็นการปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และเพิ่มศักยภาพการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างยั่งยืนและลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งในปี 2564 สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภูได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดสารเคมีทางการเกษตร ขึ้นในพื้นที่ตำบลหนองเรือ จำนวน 6 กลุ่ม เพื่อส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ให้กับเกษตรกรต่อไป

ผลจากการจัดทำการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) ดินมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติต่ำ
- 1.2) ขาดแคลนน้ำ
- 1.3) เกษตรกรขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาที่ดิน

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) การบริหารจัดการน้ำ
- 2.3) พัฒนาการองค์ความรู้ให้กับเกษตรกร
- 2.4) การจัดการกลไกทางการตลาด

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทั้งทางด้านกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
- 3.5) ราคาปัจจัยการผลิตสูง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขิน
- 4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.3) เกษตรกรมีรายได้น้อย
- 4.4) หนี้สินภาคครัวเรือนการเกษตร

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
อดีต-ปัจจุบัน

ปัญหาเรื่องดินและขาดแคลนน้ำ

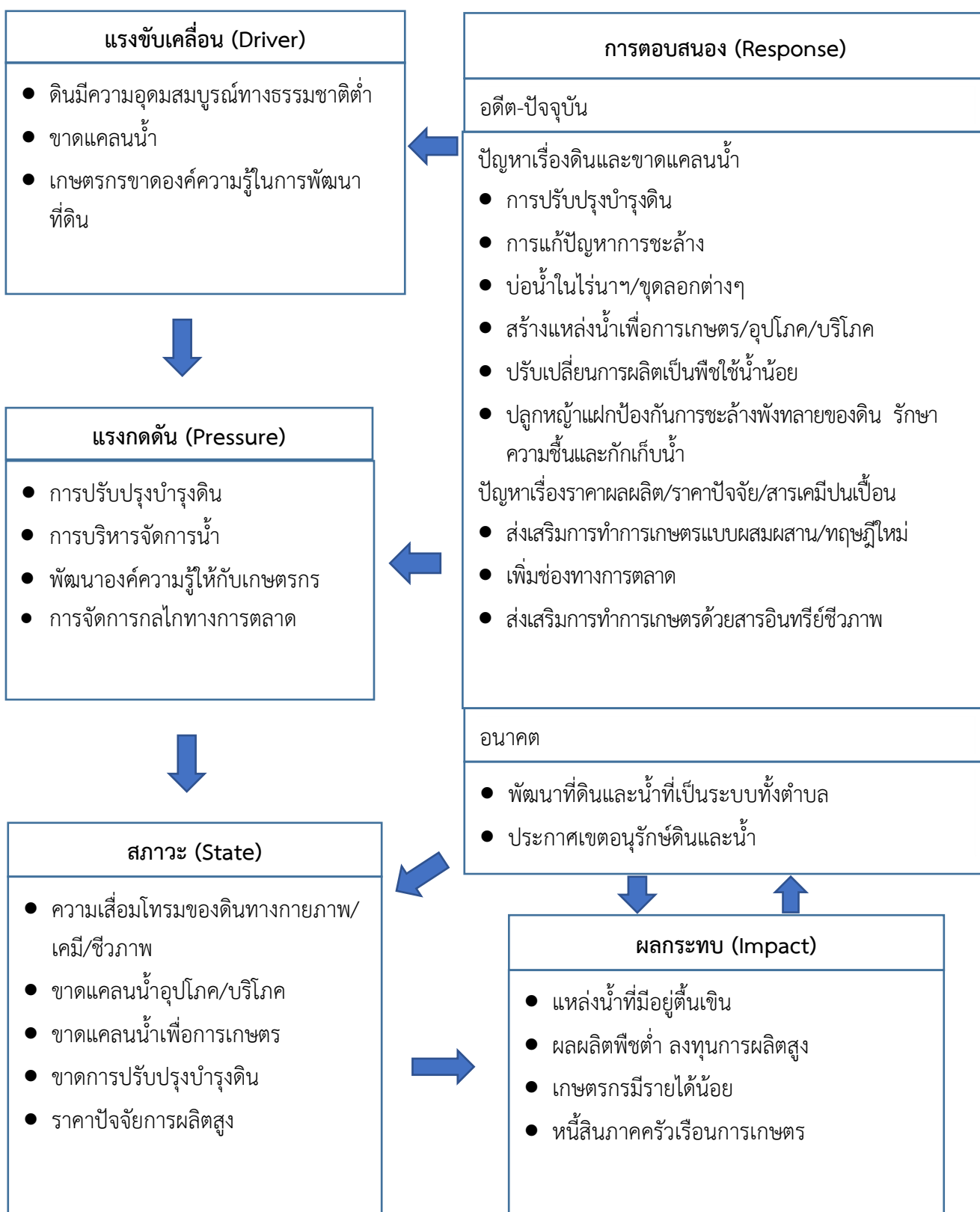
- 5.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 5.2) การแก้ปัญหาการชะล้าง
- 5.3) บ่อน้ำในไร่นา/ขุดลอกต่างๆ
- 5.4) สร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร/อุปโภค/บริโภค
- 5.5) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย
- 5.6) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ

ปัญหาเรื่องราคาผลผลิต/ราคาปัจจัย/สารเคมีปนเปื้อน

- 5.7) ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่
- 5.8) เพิ่มช่องทางการตลาด
- 5.9) ส่งเสริมการทำการเกษตรด้วยสารอินทรีย์ชีวภาพ

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
  - (2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
- ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-2

รูปที่ 4-2 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.3.1 พื้นที่เกษตรกรรม

เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในพื้นที่ลุ่มช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมและจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม ส่วนข้าวนาปีในบริเวณที่ดอนจะปลูกช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคมและเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมพันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ข้าวเจ้าพันธุ์ กข15 ข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเกษตรกรจะมีการปลูกพืชหลังนา ได้แก่ พืชผัก พืชใช้น้ำน้อยอื่นๆ

4.3.2 เขตปลูกพืชไร่

เกษตรกรตำบลหนองเรือมีการปลูกพืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าวโพดซึ่งพืชไร่สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปีแต่ส่วนมากจะนิยมปลูกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกันยายน

4.3.3 เขตปลูกไม้ยืนต้นและไม้เศรษฐกิจ

ไม้ยืนต้นที่นิยมปลูก ได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และสัก

4.3.4 เขตปลูกไม้ผล

ไม้ผลที่นิยมปลูก ได้แก่ ไม้ผลผสม มะม่วง ดังรายละเอียดรูปที่ 4-3

เดือน ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี					ข้าวดอกมะลิ 105. กข 15. กข 6							
พืชผักผสม	พืชผัก											
พืชไร่	อ้อย											
	มันสำปะหลัง											
	ข้าวโพด											
เขตปลูกไม้ยืน ต้นและไม้ เศรษฐกิจ	ยูคาลิปตัส ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สัก											
ไม้ผล	ไม้ผลผสม มะม่วง											

รูป 4-3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน พบว่ามีดิน 7 ชุดดิน และมี 4 ชุดดินคล้าย โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังรายละเอียดในตารางที่ 5-1

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประเภทการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย พืชเศรษฐกิจหลัก หรือพืชอัตลักษณ์ (Signature crops) ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มี 8 ชนิด ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยูคาลิปตัส ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และมะม่วง

5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด (ศันสนีย์ อรัญวาสี และคำรณ ไทรพิง, 2562) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m), ข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n) และข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Chp-fl-LA

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Pho-sLA และ St-sLA
- มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-sLA/csub และ Kmr-hb,fl-sLA/csub
- มีข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n) และข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nu-sLA , Pu-fl-sLB/csub และ Smi-sLB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-sLB/csub , Nbd-sLB และ Pu-sLB

อ้อยโรงงาน

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m), ข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n) และข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-sLA/csub และ Kmr-col-sLB/csub

- มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m), ข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n), มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Pho-sLA และ St-sLA

- มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m), ข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n), มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o), ข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) และข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb,fl-sLA/csub

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Chp-fl-LA

- มีข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nu-sLA , Pu-fl-sLB/csub และ Pu-sLB

- มีข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n) และมีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nbd-sLB และ Smi-sLB

มันสำปะหลัง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n) และข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-sLA/csub และ Kmr-col-sLB/csub

- มีข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n), มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) และข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Pu-sLB

- มีข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n), มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o), มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) และข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb,fl-sLA/csub

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nbd-sLB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Chp-fl-lA , Nu-slA , Pho-slA , Pu-fl-slB/csub , Smi-slB และ St-slA

ข้าวโพด

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-slA/csub , Kmr-col-slB/csub , Kmr-hb,fl-slA/csub และ Pu-slB
- มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) และมีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nbd-slB
- มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และมีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nu-slA , Pho-slA , Pu-fl-slB/csub และ St-slA
- มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o), มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) และมีข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Smi-slB

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Cpa-fl-lA

ยางพารา

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m), ข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n) มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) และข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-slA/csub , Kmr-col-slB/csub และ Pu-slB

- มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m), ข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n), มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o), มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r), ข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) และข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb,fl-slA/csub

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nu-slA , Pho-slA , Pu-fl-slB/csub และ St-slA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Chp-fl-lA Nbd-slB และ Smi-slB

ปาล์มน้ำมัน

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-s1A/csub , Kmr-col-s1B/csub และ Pu-s1B
- มีข้อจำกัดด้านปริมาณอินทรีย์วัตถุ (m) และข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb,fl-s1A/csub

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Cpa-fl-1A , Nbd-s1B , Nu-s1A , Pho-s1A , Pu-fl-s1B/csub , Smi-s1B และ St-s1A

ยูคาลิปตัส

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-s1A/csub และ Kmr-col-s1B/csub
- มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) และ ข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Pu-s1B
- มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o), มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) และ ข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb,fl-s1A/csub

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nu-s1A , Pho-s1A , Pu-fl-s1B/csub และ St-s1A

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Chp-fl-1A Nbd-s1B และ Smi-s1B

มะม่วง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n), ข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (r) และข้อจำกัดด้านความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-s1A/csub และ Kmr-col-s1B/csub

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช แต่

- มีข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ (z) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb,fl-sLA/csub
- มีข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Pu-sLB
- มีข้อจำกัดด้านธาตุอาหารพืช (n) และมีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วย

แผนที่ดิน Nu-sLA และ Pu-fl-sLB/csub

- มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Pho-sLA และ St-sLA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Chp-fl-LA Nbd-sLB และ Smi-sLB

ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	อ้อย	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	ยูคาลิปตัส	มะม่วง
Cpa-fl-lA	S2mns	S3o	N	N	N	N	N	N
Kmr-col-slA/csub	S3os	S2mns	S2ns	S3s	S2mnrs	S3m	S2r	S2nrs
Kmr-col-slB/csub	N	S2mns	S2ns	S3s	S2mnrs	S3m	S2r	S2nrs
Kmr-hb,fl-slA/csub	S3os	S2mnosz	S2nosz	S3s	S2mnorsz	S3mz	S2orz	S3z
Nbd-slB	N	S3nr	S3r	S3rs	N	N	N	N
Nu-slA	S3ns	S3n	N	S3os	S3o	N	S3o	S3no
Pho-slA	S3s	S2mnos	N	S3os	S3o	N	S3o	S3o
Pu-fl-slB/csub	S3ns	S3n	N	S3os	S3o	N	S3o	S3no
Pu-slB	N	S3n	S2nsz	S3s	S2mnrs	S3m	S2rz	S3n
Smi-slB	S3ns	S3nr	N	S3ors	N	N	N	N
St-slA	S3s	S2mnos	N	S3os	S3o	N	S3o	S3o

หมายเหตุ: 1) สมบัติดินจากตารางที่ 3-4

- 2) คำอธิบาย
- r = ปริมาณน้ำฝน
  - s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร
  - o = การระบายน้ำ
  - b = ความอึดตัวด้วยต่าง
  - c = ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก
  - m = ปริมาณอินทรีย์วัตถุ
  - p = ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์
  - k = ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์
  - d = ความลึกของดิน
  - g = ความลาดชัน
  - e = ข้อจำกัดของดินเนื่องจากความเสียหายจากการกัดกร่อน
  - n = ธาตุอาหารพืช
  - z = ข้อจำกัดของดินเนื่องจากสารพิษ
  - x = ข้อจำกัดของดินเนื่องจากการมีเกลือมากเกินไป
  - w = ข้อจำกัดของดินเนื่องจากศักยภาพการใช้เครื่องจักร

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”¹ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 6-7) ได้หมายเหตุว่า “ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในโอกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ²	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ³	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562	นโยบายหลัก 5. การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย 5.3 พัฒนาภาคเกษตร 5.3.2 ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังของภาครัฐ 5.3.4 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร 5.3.5 ดูแลเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิตต่างๆ 10. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน 10.2 ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน 10.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แหล่งน้ำชุมชน และทะเล นโยบายเร่งด่วน 4. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม
4	แผนการปฏิรูปประเทศด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ⁴	ประเด็นย่อยที่ 2.1 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศประเด็นย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
5	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่าง

² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอน 40 ก หน้า 18 ลงวันที่ 6 เมษายน 2560

³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 8 วันที่ 13 ตุลาคม 2561

⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 24 ก หน้า 98. 102-103 ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 (เล่มที่ 4)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

	แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)	ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน
6	นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
7	แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2560-2565	ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8	การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 (พ.ศ. 2561-2565)	ประเด็นการพัฒนาที่ 1 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับภาคเศรษฐกิจในพื้นที่ ประเด็นการพัฒนาที่ 4 การรักษาสสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน
9	ยุทธศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าสินค้า การเกษตร อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
10	ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู (พ.ศ. 2561-2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
11	ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู (พ.ศ. 2561-2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
12	ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้น ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ ใช้อุทศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) เป็นแนวทาง ซึ่งยุทธศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) ได้เชื่อมโยง กับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนา รายสาขาต่างๆ หรือแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้กำหนดออกเป็น 6 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่เกษตรกรรม เขตป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย เขตพื้นที่อื่นๆ เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง และเขตพื้นที่แหล่งน้ำ รายละเอียดดังตารางที่ 6-2 และรูปที่ 6-1

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตพื้นที่ป่าไม้	2,078	4.33
1.1 เขตป่าไม้อุรักษ์	1,398	2.91
1.1.1 เขตคงสภาพป่าไม้	1,109	2.31
1.1.2 เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้	184	0.38
1.1.3 เขตป่าอุทยาน	104	0.22
1.2 เขตป่าไม้เศรษฐกิจ	109	0.23

1.2.1 เขตปลูกป่าไม้	9	0.02
1.2.2 เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้	100	0.21
1.3 เขตป่าไม้ถาวร	571	1.19
1.3.1 เขตคงสภาพป่าไม้	36	0.07
1.3.2 เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้	535	1.12
2. เขตพื้นที่เกษตรกรรม	27,189	56.68
2.1 เขตทำนา	24,982	52.08
2.1.1 เขตทำนาลุ่ม	16,666	34.74
2.1.2 เขตทำนาดอน	8,315	17.34
2.2 เขตปลูกพืชไร่	1,110	2.31
2.2.1 เขตปลูกข้าวโพด	389	0.81
2.2.2 เขตปลูกมันสำปะหลัง	135	0.28
2.2.3 เขตปลูกอ้อยโรงงาน	586	1.22
2.3 เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น	814	1.70
2.3.1 เขตปลูกไม้สัก	18	0.04
2.3.2 เขตปลูกยูคาลิปตัส	796	1.66
2.4 เขตยางพารา	181	0.38
2.4.1 เขตปลูกยางพารา	181	0.38
2.5 เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	30	0.06
2.5.1 เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	30	0.06
2.6 เขตปลูกไม้ผล	40	0.08
2.6.1 เขตปลูกไม้ผลผสม	24	0.05
2.6.2 เขตปลูกมะม่วง	16	0.03
2.7 เขตปลูกพืชผัก	17	0.04
2.7.1 เขตปลูกพืชผักผสม	17	0.04
2.8 เขตเลี้ยงปลา	15	0.03
2.8.1 เขตฟาร์มเลี้ยงปลา	15	0.03
3. เขตป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย	1,102	2.30
3.1 เขตคงสภาพป่าไม้	128	0.27
3.2 เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้	974	2.03
4. เขตพื้นที่อื่นๆ	1,333	2.78
4.1 เขตทุ่งหญ้าธรรมชาติ	54	0.11
4.2 เขตทุ่งหญ้าหรือไม้ละเมาะ	1,254	2.61
4.3 เขตพื้นที่ดินถม	25	0.05
5. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,876	3.91
5.1 เขตชุมชนชนบท	1,476	3.08

5.2 เขตถนน	91	0.19
5.3 เขตสถานที่ราชการ	308	0.64
6. เขตพื้นที่แหล่งน้ำ	14,391	30.00
6.1 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	14,159	29.52
6.2 เขตแหล่งน้ำธรรมชาติ	232	0.48
รวม	47,969	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.4.1 เขตพื้นที่ป่าไม้

มีเนื้อที่ 2,078 ไร่ หรือร้อยละ 4.33 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตป่าไม้อนุรักษ์ เขตป่าไม้เศรษฐกิจ และเขตป่าไม้ถาวร

6.4.2 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 27,189 ไร่ หรือร้อยละ 56.68 ของเนื้อที่ตำบล แบ่งออกเป็น 8 เขต ดังนี้

1) เขตนาข้าว

1.1) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ 16,666 ไร่ หรือร้อยละ 34.74 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ปลูกข้าวโดยอาศัยน้ำฝน หรือแหล่งน้ำสำรองเป็นหลัก

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง
- น้ำท่วมในช่วงที่ฝนตกชุก

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดินและเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ขุดลอกแหล่งน้ำให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- พัฒนาระบบส่งน้ำ และการระบายน้ำออกจากพื้นที่นา ช่วงที่ฝนตกชุก
- การปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น ถั่วเหลือง ปอเทืองและปลูกพืชผัก

ปลอดภัย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารในดิน โดยการ
ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิต และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ย

ชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- สนับสนุนโครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การป้องกันและกำจัดโรคแมลงของข้าว
- 2) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล
- 3) พลังงานจังหวัด สนับสนุนเรื่องระบบส่งน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์)
- 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร

1.2) เขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ 8,315 ไร่ หรือร้อยละ 17.34 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ปลูกข้าวโดยอาศัยน้ำฝน หรือแหล่งน้ำสำรองเป็นหลัก

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- หน้าดินค่อนข้างแน่นทึบ ทำให้ไถพรวนยาก และทำให้ข้าวแตกกอยาก
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ควบคู่กับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนา เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำ ในช่วงการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพแหล่งน้ำตามธรรมชาติให้มีการกักเก็บน้ำให้ดีขึ้น

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยการใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกและปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง

- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การป้องกันและกำจัดโรคแมลงของข้าว

2) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะบ่อบาดาล

3) พลังงานจังหวัด สนับสนุนเรื่องระบบส่งน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์)

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร

การเกษตร

2) เขตปลูกพืชไร่

มีเนื้อที่ 1,110 ไร่ หรือร้อยละ 2.31 ของเนื้อที่ตำบล เกษตรกรทำการปลูกพืชไร่ (อ้อย โรงงาน มันสำปะหลัง และข้าวโพด) ในพื้นที่ดอนที่ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายมีการระบายน้ำ ค่อนข้างดี

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินโดยวิธีกลและวิธีพืช
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุน/ให้ความรู้เรื่องพืช ทางเลือกโดยนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาปรับใช้ จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีกลและวิธีพืช
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนพันธุ์พืชไร่ที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้งเทคโนโลยีในการผลิต
- 2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ
- 3) กรมวิชาการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกันและกำจัดโรคแมลงและศัตรูพืช

3) เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น

มีเนื้อที่ 814 ไร่ หรือร้อยละ 1.70 ของเนื้อที่ตำบล เกษตรกรทำการปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น (ไม้สัก และยูคาลิปตัส) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำค่อนข้างดี

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุน/ให้ความรู้เรื่องพืชทางเลือกโดยนำระบบเกษตรกรรมยั่งยืนมาปรับใช้ จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมป่าไม้ สนับสนุนพันธุ์ไม้ยืนต้น รวมทั้งความรู้ในการปลูกและดูแลรักษา
- 2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

4) เขตยางพารา

มีเนื้อที่ 181 ไร่ หรือร้อยละ 0.38 ของเนื้อที่ตำบล สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำค่อนข้างดี

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1. การยางแห่งประเทศไทย ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ในการปลูกยางพาราคุณภาพดี และให้ผลผลิตสูง
2. กรมส่งเสริมการเกษตร อบรมให้ความรู้การปลูกและดูแลรักษา หนึ่งหากเกษตรกรต้องการจะปรับเปลี่ยนยางพาราไปปลูกพืชชนิดอื่น ได้จัดทำทางเลือกไว้ให้ดังภาคผนวก 2

5) เขตปลูกปาล์มน้ำมัน

มีเนื้อที่ 30 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำค่อนข้างดี

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี
- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1. กรมวิชาการเกษตร อบรมให้ความรู้เรื่องการคัดเลือกพันธุ์ดีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การปลูกและดูแลรักษา
2. กรมส่งเสริมการเกษตร อบรมให้ความรู้การปลูกและดูแลรักษา สนับสนุนต้นพันธุ์ดีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

อนึ่งหากเกษตรกรต้องการจะปรับเปลี่ยนยางพาราไปปลูกพืชชนิดอื่น ได้จัดทำทางเลือกไว้ให้ดังภาคผนวก 2

6) เขตปลูกไม้ผล

มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล เกษตรกรทำการปลูกไม้ผล (ไม้ผลผสม และมะม่วง) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำค่อนข้างดี

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี
- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1. กรมส่งเสริมการเกษตร อบรมให้ความรู้การปลูกและดูแลรักษา สนับสนุนต้นพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง
2. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตพันธุ์พืชเฉพาะเลี้ยงจังหวัดอุดรธานี อบรมให้ความรู้การปลูกและดูแลรักษา สนับสนุนต้นพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง

7) เขตปลูกพืชผัก

มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยพืชสด ซึ่งจะเป็นการปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้น ทำให้ดินร่วนซุย เพิ่มการอุ้มน้ำของดินให้ดีขึ้น

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มปริมาณธาตุอาหาร รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต

- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- สนับสนุนวัสดุปรับปรุงดินกรดเพื่อปรับสภาพดินให้เหมาะสมกับการปลูกพืชผัก
- สนับสนุนบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อลดความเสี่ยงจากสภาวะแห้ง

แล้ง

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

- 1) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนเรื่องเจาะน้ำบาดาล
- 2) พลังงานจังหวัด สนับสนุนระบบส่งน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์)
- 3) กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกพืชผักให้ได้ผลผลิตสูงมีคุณภาพดีและปลอดภัย

การปลูกพืชผักให้ได้ผลผลิตสูงมีคุณภาพดีและปลอดภัย

8) เขตเลี้ยงปลา

มีเนื้อที่ 15 ไร่หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ส่วนใหญ่เป็นปลากินพืช

การจัดการที่ดินในอนาคต

- จัดทำแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเพาะเลี้ยงปลาและปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นร่มเงา จัดทำโครงการส่งเสริมด้านประมงให้ความรู้เรื่องการเลี้ยง การดูแล การให้อาหารเสริม การเพาะพันธุ์ปลาและการควบคุมโรค เป็นต้น

- ควบคุมคุณภาพน้ำไม่ให้เน่าเสียและส่งผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง โดยทำบ่อบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะระบายสู่แม่น้ำลำคลอง

6.4.3 เขตป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย

มีเนื้อที่ 1,102 ไร่หรือร้อยละ 2.30 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตคงสภาพป่าไม้และเขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้

6.4.4 เขตพื้นที่อื่นๆ

มีเนื้อที่ 1,333 ไร่ หรือร้อยละ 2.78 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าธรรมชาติ เขตทุ่งหญ้าหรือไม้ละเมาะ และเขตพื้นที่ดินถม

6.4.5 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

พื้นที่ชุมชนที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินนี้ เป็นชุมชนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน มีเนื้อที่ 1,876 ไร่ หรือร้อยละ 3.91 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เขตชุมชนชนบท เขตถนน และเขตสถานที่ราชการ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ถ่ายทอดความรู้งานการพัฒนาที่ดินสู่ชุมชน

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

- 1) กรมพัฒนาชุมชน สนับสนุนเรื่องการพัฒนาสินค้าชุมชน
- 2) กรมการปกครองท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการทำเกษตรกรได้รับการฝึกอบรม

การรวมกลุ่มผลิตสินค้าชุมชน

- 3) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน
- 4) ทางหลวงชนบท แขวงทางหนองบัวลำภู ปรับปรุง ซ่อมแซมถนนที่ชำรุด และ

ดำเนินการก่อสร้างถนนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

6.4.6 เขตพื้นที่แหล่งน้ำ

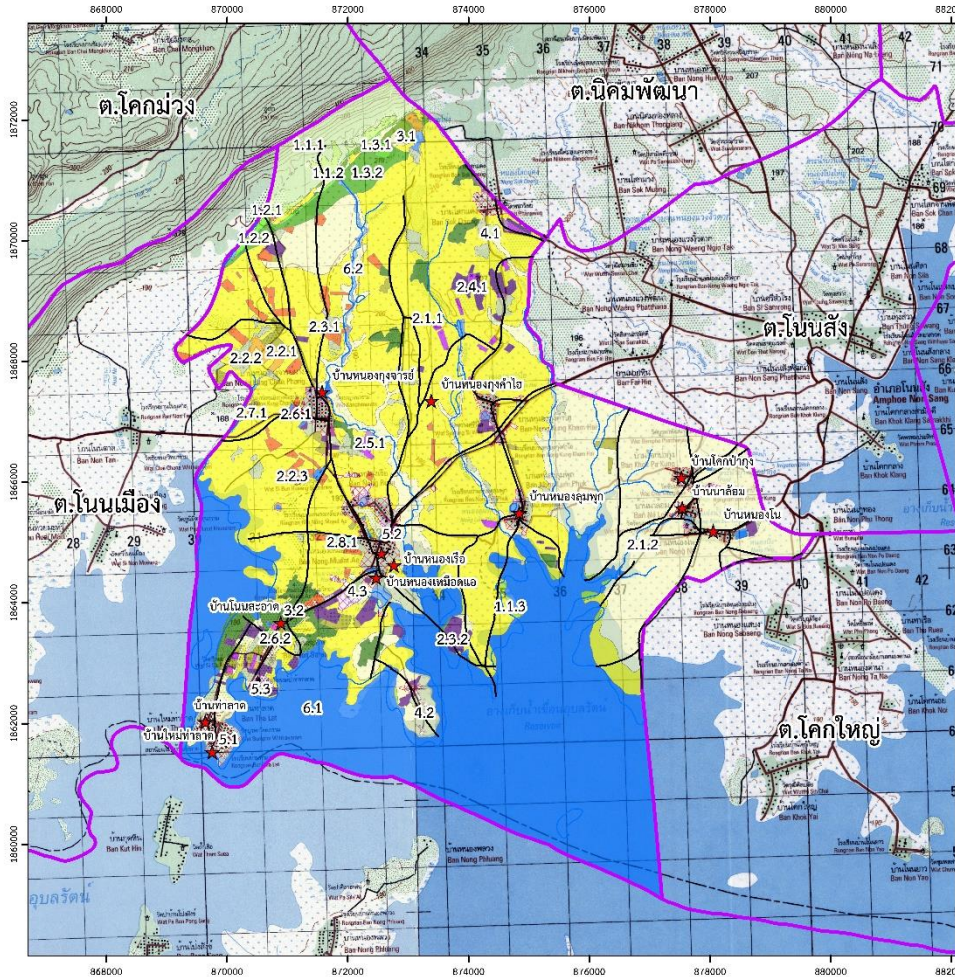
มีเนื้อที่ 14,391 ไร่ หรือร้อยละ 30.00 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นและเขตแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ

ควรดูแลรักษาแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นและแหล่งน้ำธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก หมั่นขุดลอกคูคลอง ทำความสะอาดไม่ให้มีวัชพืชน้ำ ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายทั่วพื้นที่ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกพืชในช่วงขาดน้ำ

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

แผนที่เขตการใช้ที่ดิน
ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง
จังหวัดหนองบัวลำภู

คำอธิบายแผนที่

สี	สี	สี	สี	สี
1.1.1	1.1.2	1.1.3	2.1.1	2.1.2
2.1.1	2.1.2	2.1.3	2.2.1	2.2.2
2.2.1	2.2.2	2.2.3	2.3.1	2.3.2
2.3.1	2.3.2	2.3.3	2.4.1	2.4.2
2.4.1	2.4.2	2.4.3	2.5.1	2.5.2
2.5.1	2.5.2	2.5.3	2.6.1	2.6.2
2.6.1	2.6.2	2.6.3	2.7.1	2.7.2
2.7.1	2.7.2	2.7.3	2.8.1	2.8.2
2.8.1	2.8.2	2.8.3	2.9.1	2.9.2
2.9.1	2.9.2	2.9.3	2.10.1	2.10.2
2.10.1	2.10.2	2.10.3	2.11.1	2.11.2
2.11.1	2.11.2	2.11.3	2.12.1	2.12.2
2.12.1	2.12.2	2.12.3	2.13.1	2.13.2
2.13.1	2.13.2	2.13.3	2.14.1	2.14.2
2.14.1	2.14.2	2.14.3	2.15.1	2.15.2
2.15.1	2.15.2	2.15.3	2.16.1	2.16.2
2.16.1	2.16.2	2.16.3	2.17.1	2.17.2
2.17.1	2.17.2	2.17.3	2.18.1	2.18.2
2.18.1	2.18.2	2.18.3	2.19.1	2.19.2
2.19.1	2.19.2	2.19.3	2.20.1	2.20.2
2.20.1	2.20.2	2.20.3	2.21.1	2.21.2
2.21.1	2.21.2	2.21.3	2.22.1	2.22.2
2.22.1	2.22.2	2.22.3	2.23.1	2.23.2
2.23.1	2.23.2	2.23.3	2.24.1	2.24.2
2.24.1	2.24.2	2.24.3	2.25.1	2.25.2
2.25.1	2.25.2	2.25.3	2.26.1	2.26.2
2.26.1	2.26.2	2.26.3	2.27.1	2.27.2
2.27.1	2.27.2	2.27.3	2.28.1	2.28.2
2.28.1	2.28.2	2.28.3	2.29.1	2.29.2
2.29.1	2.29.2	2.29.3	2.30.1	2.30.2
2.30.1	2.30.2	2.30.3	2.31.1	2.31.2
2.31.1	2.31.2	2.31.3	2.32.1	2.32.2
2.32.1	2.32.2	2.32.3	2.33.1	2.33.2
2.33.1	2.33.2	2.33.3	2.34.1	2.34.2
2.34.1	2.34.2	2.34.3	2.35.1	2.35.2
2.35.1	2.35.2	2.35.3	2.36.1	2.36.2
2.36.1	2.36.2	2.36.3	2.37.1	2.37.2
2.37.1	2.37.2	2.37.3	2.38.1	2.38.2
2.38.1	2.38.2	2.38.3	2.39.1	2.39.2
2.39.1	2.39.2	2.39.3	2.40.1	2.40.2
2.40.1	2.40.2	2.40.3	2.41.1	2.41.2
2.41.1	2.41.2	2.41.3	2.42.1	2.42.2
2.42.1	2.42.2	2.42.3	2.43.1	2.43.2
2.43.1	2.43.2	2.43.3	2.44.1	2.44.2
2.44.1	2.44.2	2.44.3	2.45.1	2.45.2
2.45.1	2.45.2	2.45.3	2.46.1	2.46.2
2.46.1	2.46.2	2.46.3	2.47.1	2.47.2
2.47.1	2.47.2	2.47.3	2.48.1	2.48.2
2.48.1	2.48.2	2.48.3	2.49.1	2.49.2
2.49.1	2.49.2	2.49.3	2.50.1	2.50.2
2.50.1	2.50.2	2.50.3	2.51.1	2.51.2
2.51.1	2.51.2	2.51.3	2.52.1	2.52.2
2.52.1	2.52.2	2.52.3	2.53.1	2.53.2
2.53.1	2.53.2	2.53.3	2.54.1	2.54.2
2.54.1	2.54.2	2.54.3	2.55.1	2.55.2
2.55.1	2.55.2	2.55.3	2.56.1	2.56.2
2.56.1	2.56.2	2.56.3	2.57.1	2.57.2
2.57.1	2.57.2	2.57.3	2.58.1	2.58.2
2.58.1	2.58.2	2.58.3	2.59.1	2.59.2
2.59.1	2.59.2	2.59.3	2.60.1	2.60.2
2.60.1	2.60.2	2.60.3	2.61.1	2.61.2
2.61.1	2.61.2	2.61.3	2.62.1	2.62.2
2.62.1	2.62.2	2.62.3	2.63.1	2.63.2
2.63.1	2.63.2	2.63.3	2.64.1	2.64.2
2.64.1	2.64.2	2.64.3	2.65.1	2.65.2
2.65.1	2.65.2	2.65.3	2.66.1	2.66.2
2.66.1	2.66.2	2.66.3	2.67.1	2.67.2
2.67.1	2.67.2	2.67.3	2.68.1	2.68.2
2.68.1	2.68.2	2.68.3	2.69.1	2.69.2
2.69.1	2.69.2	2.69.3	2.70.1	2.70.2
2.70.1	2.70.2	2.70.3	2.71.1	2.71.2
2.71.1	2.71.2	2.71.3	2.72.1	2.72.2
2.72.1	2.72.2	2.72.3	2.73.1	2.73.2
2.73.1	2.73.2	2.73.3	2.74.1	2.74.2
2.74.1	2.74.2	2.74.3	2.75.1	2.75.2
2.75.1	2.75.2	2.75.3	2.76.1	2.76.2
2.76.1	2.76.2	2.76.3	2.77.1	2.77.2
2.77.1	2.77.2	2.77.3	2.78.1	2.78.2
2.78.1	2.78.2	2.78.3	2.79.1	2.79.2
2.79.1	2.79.2	2.79.3	2.80.1	2.80.2
2.80.1	2.80.2	2.80.3	2.81.1	2.81.2
2.81.1	2.81.2	2.81.3	2.82.1	2.82.2
2.82.1	2.82.2	2.82.3	2.83.1	2.83.2
2.83.1	2.83.2	2.83.3	2.84.1	2.84.2
2.84.1	2.84.2	2.84.3	2.85.1	2.85.2
2.85.1	2.85.2	2.85.3	2.86.1	2.86.2
2.86.1	2.86.2	2.86.3	2.87.1	2.87.2
2.87.1	2.87.2	2.87.3	2.88.1	2.88.2
2.88.1	2.88.2	2.88.3	2.89.1	2.89.2
2.89.1	2.89.2	2.89.3	2.90.1	2.90.2
2.90.1	2.90.2	2.90.3	2.91.1	2.91.2
2.91.1	2.91.2	2.91.3	2.92.1	2.92.2
2.92.1	2.92.2	2.92.3	2.93.1	2.93.2
2.93.1	2.93.2	2.93.3	2.94.1	2.94.2
2.94.1	2.94.2	2.94.3	2.95.1	2.95.2
2.95.1	2.95.2	2.95.3	2.96.1	2.96.2
2.96.1	2.96.2	2.96.3	2.97.1	2.97.2
2.97.1	2.97.2	2.97.3	2.98.1	2.98.2
2.98.1	2.98.2	2.98.3	2.99.1	2.99.2
2.99.1	2.99.2	2.99.3	3.00.1	3.00.2
3.00.1	3.00.2	3.00.3		

สัญลักษณ์แผนที่

- ★ หมู่บ้าน
- แม่น้ำ
- ถนน
- ขอบเขตตำบล

จัดทำโดย
กรมวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักกรมพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ใช้ที่ดิน
อำเภอ
หนองบัวลำภู

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน
ตำบลหนองเรือ
โนนสัง จังหวัด

6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

เดือน ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาลุ่ม	ไถยพืชสด				ชาวดอกมะลิ 105. กข 15. กข 6							
ข้าวนาดอน	ไถยพืชสด				ชาวดอกมะลิ 105, กข 15, กข 6							
พืชผักผสม	พืชผัก											
พืชไร่	อ้อยโรงงาน											
	มันสำปะหลัง											
	ปุยพืชสด				ข้าวโพด							
ไม้ยืนต้น	ยูคาลิปตัส ยางพารา ปาล์มน้ำมัน											
ไม้ผล	ไม้ผลผสม มะม่วง											

รูปที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

6.6 การจัดการความเสี่ยง

จากระบบการปลูกพืช เกษตรกรอาจมีความเสี่ยงในผลิต เนื่องจากปัญหาน้ำในการทำ การเกษตรไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อม ฝนทิ้งช่วง ปัญหาต้นทุนการผลิตจากการปรับปรุงดินที่ขาดความ อุดมสมบูรณ์ ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่มีข้อเสนอจากชุมชนในพื้นที่ตำบล หนองเรือ ดังนี้

กรณีเกษตรกรขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร พิจารณาดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ สนับสนุนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขอความร่วมมือจากกรมทรัพยากรน้ำ บาดาลและพลังงานจังหวัดในการสนับสนุนน้ำบาดาลและระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพแหล่งน้ำธรรมชาติให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น

กรณีเกษตรกรทำนา ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำต้องใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก มีโรคแมลงทำลาย ควรมีการปลูกพืชหมุนเวียนโดยปลูกพืชหลังนาเป็นพืชตระกูลถั่ว หรือพืชปุ๋ยสดเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุใน ดินและปรับปรุงบำรุงดิน

การปลูกพืชตระกูลถั่วหรือพืชปุ๋ยสดจะได้ประโยชน์ 2 อย่างคือ

1. เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินทำให้ดินร่วนซุย ดูดซับน้ำได้ดีขึ้น ดูดซับปุ๋ยเคมีได้มากขึ้น
2. หากสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์จำหน่าย โดยกรมพัฒนาที่ดินมีงบประมาณรับซื้อคืน จะเป็นการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร และถึงแม้ว่าจะไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ขายได้ แต่เกษตรกรจะได้ที่ดินทำ กินที่มีคุณภาพสูงขึ้นโดยอินทรีย์วัตถุที่ได้จากพืชตระกูลถั่วและพืชปุ๋ยสดเมื่อมีการไถกลบลงไป

กรณีเกษตรกรมีความประสงค์จะปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเชิงเดี่ยวไปเป็นเกษตรผสมผสานหรือ พืชทางเลือกอื่น พิจารณาวิเคราะห์ดินตามความเหมาะสม เพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์สำหรับพืช โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ตามค่าวิเคราะห์ดินในอัตราส่วนที่เหมาะสม เพื่อ เป็นการเพิ่มรายได้และลดต้นทุนการผลิต

กรณีเกษตรกรประสบปัญหาการค้าผลผลิตตกต่ำ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจในการ ต่อรองราคา และซื้อปัจจัยการผลิตราคาต่ำกว่าท้องตลาดเพื่อลดต้นทุนในการผลิต

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู แล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2565 - 2568

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลนอกไปเสนอต่อสภาเทศบาลตำบลหนองเรือ เพื่อมีมติให้ ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรม พัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู มี จำนวน 5 โครงการ ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการน้ำ
- 2) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) ฟันฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม - ดอน
- 5) โครงการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเพื่อบริหารจัดการ

พื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri - Map)

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรร ให้ดำเนินการ

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
  - 1.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
  - 1.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
  - 1.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
  - 1.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
  - 1.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
  - 1.1.6) การรณรงค์ไกลบตอซัง
  - 1.1.7) การจัดหาวัสดุปรับปรุงดินกรด (โดโลไมท์)
  - 1.1.8) การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
- 1.2) การบริหารจัดการน้ำ

- 1.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 1.2.2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 1.2.3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
- 1.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
  - 1.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
  - 1.3.2) โครงการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสมเพื่อบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri - Map)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
  - 2.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
  - 2.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
  - 2.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
  - 2.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
  - 2.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
  - 2.1.6) การจัดหาวัสดุปรับปรุงดินกรด (โดโลไมท์)
  - 2.1.7) การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
- 2.2) การบริหารจัดการน้ำ
  - 2.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
  - 2.2.2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
  - 2.2.3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
- 2.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
  - 2.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
  - 2.3.2) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 3.1) การบริหารจัดการน้ำ
  - 3.1.1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

(ตารางที่ 7-1)

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

7.4.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 1.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- 1.2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- 1.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการปลูกข้าวครบวงจร (กรมการข้าว, กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) **เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น** มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

2.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

2.3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2.4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลและระบบการกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล/พลังงานจังหวัด)

3) **เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ** มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ ส่งเสริม/สนับสนุนองค์ความรู้ พันธุ์สัตว์ พันธุ์ปลา (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด, สำนักงานประมงจังหวัด)

7.4.2 **พื้นที่แหล่งน้ำ** มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานหนองบัวลำภู)

(ตารางที่ 7-2)

7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลหนองเรือ เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2564 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการดังนี้

ปัญหาของตำบลหนองเรือในภาพรวมจะสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการคือ (1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหารองลงมา คือ ปัญหาสารเคมีตกค้างทางการเกษตร ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้นจะรวมถึง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินมีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกันเนื่องจากพืชนำไปใช้การสลายตัวตามธรรมชาติ

ในกรณีของการขาดแคลนน้านั้น นอกจากมีผลจากการทับถมของตะกอนดินและวัชพืชน้ำในแหล่งน้ำจนตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมการใช้น้ำและกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วงจนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของชุมชนทั้ง 14 หมู่บ้านในตำบลหนองเรือที่เร่งด่วน คือ “การจัดหาน้ำ” โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการ

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กัน โดยจัดทำโครงการพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การขุดลอกแหล่งน้ำ การขุดสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน และการขุดบ่อบาดาล

7.6 ระยะเวลาดำเนินการ

7.6.1 ไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2565 (ต.ค.-ธ.ค.2564) กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ

1) สำรวจเพื่อออกแบบระบบพัฒนาที่ดินและน้ำทั้งตำบล โดยเน้นกิจกรรมการอนุรักษ์ดินและน้ำ การขุดลอกแหล่งน้ำที่มีอยู่แต่ตื้นเขิน ก่อสร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติม การก่อสร้างระบบส่งน้ำและบ่อบาดาล ดังนั้นการดำเนินการสำรวจและออกแบบอาจจะประสานขอข้อมูลจากสถาบันและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำเนินการได้เร็วขึ้น

7.6.2 การก่อสร้างในไตรมาสที่ 2-4 ของปีงบประมาณ 2565

1) งานเร่งด่วน

งานเร่งด่วน คือ การแก้ไขปัญหาหน้าอุบโภคและบริโภค แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และการขาดแคลนน้ำ คือ ประกาศเขตพื้นที่ตำบลหนองเรือ เป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำตามบทบัญญัติ มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551

2) งานก่อสร้างตามงบประมาณ

ดำเนินการจัดทำโครงการตามผลการสำรวจและออกแบบ

7.6.3 การพัฒนาที่ดินและน้ำทั้งระบบ

อีกทางเลือกหนึ่งในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาคความเสื่อมโทรมของดิน และการขาดแคลนน้ำ คือ การประกาศเขตพื้นที่ตำบลหนองเรือ เป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
<p>เขตพื้นที่เกษตรกรรม</p> <p>1. เขตทำนา</p>	<p>1. การปรับปรุงบำรุงดิน</p> <p>1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์</p> <p>1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด</p> <p>1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด</p> <p>1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร</p> <p>1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์</p> <p>1.6 การรณรงค์เฝ้าติดตาม</p> <p>1.7 การจัดหาวัสดุปรับปรุงดินกรด (โดโลไมท์)</p> <p>1.8 การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด</p> <p>2. การบริหารจัดการน้ำ</p> <p>2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ</p> <p>2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน</p> <p>2.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ</p> <p>3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน</p> <p>3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ</p> <p>3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ</p>	

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
2. เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขต	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	

<p>ปลูกไม้ยืนต้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.4 การพัฒนาเกษตรกรผู้ใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 1.6 การจัดหาวัสดุปรับปรุงดินกรด (โดโลไมท์) 1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด 2. การบริหารจัดการน้ำ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 2.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ 3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน <ol style="list-style-type: none"> 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว 	
<p>3. เขตปลูกสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การบริหารจัดการน้ำ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 	

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
<p>เขตพื้นที่เกษตรกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เขตทำนา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

	<ol style="list-style-type: none"> 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
2. เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสม และต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 2. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 4. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
3. เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)
พื้นที่แหล่งน้ำ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทาน)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

แผน 4 ปี (พ.ศ. 2565-2568) หน่วยงานสถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568		2565	2566	2567	2568		
	การบริหารน้ำ												
เขตเกษตรกรรม	1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	24	24	20	20	93	504,000	504,000	420,000	420,000	1,848,000	พด.
	การปรับปรุงบำรุงดิน												
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่	2.1 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	4	33,000	33,000	33,000	33,000	132,000	พด.
เขตทำนา	2.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	800	3,000	3,000	3,000	3,000	12,000	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	2.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	6	6	6	6	24	15,000	15,000	15,000	15,000	60,000	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น,พืชผัก	2.4 ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก	ตัน	20	20	20	20	80	38,000	68,000	68,000	68,000	272,000	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	2.5 การจัดหาวัสดุปรับปรุงดินกรด (โดโลไมท์)	ตัน	10	10	10	10	40	17,000	17,000	17,000	17,000	68,000	พด.
เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น,พืชผัก	2.6 การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	20	20	20	20	80	1,200	1,200	1,200	1,200	4,800	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	25667	2568		2565	2566	2567	2568		

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองเรือ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

เขตทำนา	2.7 ธรังคีไกลบตอซัง	แปลง	1	1	1	1	4	20,000	20,000	20,000	20,000	80,000	พด.
	2.8 โครงการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสมเพื่อบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri - Map)	ไร่	-	500	-	-	500	-	1,000,000	-	-	1,000,000	พด.
เขตพื้นที่เกษตรกรรม, พื้นที่แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	800,000	240,000	240,000	240,000	240,000	960,000	พด.
	4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ												
เขตทำนา	4.1 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	ไร่	-	500	-	-	500	-	1,000,000	-	-	1,000,000	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	4.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	-	30	-	-	30	-	51,000	-	-	51,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2562. รายได้-รายจ่ายต่อครัวเรือน ตำบลหนองเรือ ปี 2562. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปี 2563. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2563. สถิติภูมิอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู. (ปี 2558-2563). ไฟล์ข้อมูล.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. สถานภาพการชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทย Status of Soil Erosion in Thailand. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2564 จาก https://www.ldd.go.th/Web_Soil/PDF/soilerosion.pdf.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. หมอดินอาสาตำบลหนองเรือ ปี 2564. ไฟล์ข้อมูล.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. ข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู. ไฟล์ข้อมูล.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. ข้อมูลทรัพยากรดิน. ไฟล์ข้อมูล.
- กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู. 2562. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2564 จาก <https://nppao.go.th/public/list/data/detail/id/8977/menu/1196/page/1/catid/2>.
- คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. ปทานุกรมปฐพีวิทยา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง. ไฟล์ข้อมูล.
- เทศบาลตำบลหนองเรือ. 2560. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565). กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล.
- วันเพ็ญ วิริยะกิจนทีกุล, ประไพพิศ ศรีมวาชษ์, และพัลลภ หงส์เจริญไทย. 2559. การประเมินการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่เกษตรกรรมด้วย Cs137 Evaluation of Soil Erosion in Agricultural Areas Using Cs137. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2564 จาก http://www1.ldd.go.th/WEB_PSD/Employee%20Assessment/wean/pch/pch39/1.pdf.

คันสนีย์ อรัญวาสน์ และคำรณ ไทรพิภ. 2562. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดิน ระดับตำบลและระดับจังหวัด.**

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู. 2563. **แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวน.** สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2564 จาก <https://www.opsmoac.go.th/nongbualamphu-strategic-preview-422791791812>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2559. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564).** ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. **ร่าง นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579).** ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2563. **แผนพัฒนาภาค พ.ศ.2560-2565 (ฉบับทบทวน).** สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2564 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=10196&filename=index

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน1. **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2561-2565).** สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2564 จาก <http://www.osmnortheast-n1.moi.go.th>.

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (2564). **(พลวัตการทำเกษตรไทยและนัยต่อผลตอบแทนและความเสี่ยงของครัวเรือนเกษตร),** สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.pier.or.th/?abridged>.

ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries.** Mandaluyong City, Philippines.

FAO. 1974. **A Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report.** (AGL/INS), Rome.

_____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning.** Rome.

NRC. 1975. **Land Use Planning.** The National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington, D.C.

Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture.** Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

ภาคผนวก

ทางเลือกในการปลูกพืชทดแทน

เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ประสบปัญหาด้านการผลิตสินค้าเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง จึงได้เสนอแนะให้ปฏิรูปการภาคการเกษตรเพื่อลดปัญหาด้านผลผลิตและปัญหาด้านการตลาด โดยเสนอทางเลือกในการปลูกพืชทดแทน 2 ทางเลือก คือ

1. ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและปรับเปลี่ยนเป็นการเกษตรผสมผสาน
2. ปรับเปลี่ยนพืชที่ปลูกจากพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ไปเป็นพืชชนิดอื่น ภายใต้โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและปรับเปลี่ยนเป็นการเกษตรผสมผสาน

เกษตรกรรม เป็นกิจกรรมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมง การเลือกทำเพียงกิจกรรมเดียวจะมีความเสี่ยงค่อนข้างสูงกรณีประสบภัยธรรมชาติหรือโรคแมลงศัตรูพืชระบาด แต่ถ้าเลือกทำ “เกษตรผสมผสาน” เป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่ทำตั้งแต่ 2 กิจกรรม ขึ้นไป เพื่อลดความเสี่ยง โดยได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้วางแผนการปลูกและผลิต ปฏิบัติดูแลรักษาที่มีประสิทธิภาพ ใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิตในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม หรือ GAP (Good Agricultural Practice) ที่ได้ผลผลิตดี มีคุณภาพ หรือเป็นสินค้าโอท็อป (OTOP) ที่ตลาดต้องการ ทำให้เกษตรกรยกระดับรายได้ เพื่อการดำรงชีพที่มั่นคง

งานวิจัยในต่างประเทศหลายงานได้ศึกษาลักษณะการกระจายความเสี่ยง (Diversification) ของเกษตรกร และพบว่าในบางบริบทการทำเกษตรแบบหลากหลายเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงอาจจะไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่ตั้งเป้าไว้ ซึ่งเป็นผลมาจากการลองผิดลองถูก ขาดความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) และ “การประหยัดต่อขนาด” ซึ่งก็คือการผลิตสินค้าในจำนวนที่มากพอจะทำให้ได้เปรียบในด้านต้นทุนจากการที่ต้นทุนต่อหน่วยต่ำลงเมื่อผลิตสินค้าออกมามากขึ้น จากการที่ใช้ต้นทุนคงที่ได้คุ้มค่ามากขึ้น” (Economy of Scale) แต่ในบางบริบท การบริหารจัดการความเสี่ยงโดยการทำเกษตรหลากหลายในบางรูปแบบกลับเป็นวิธีการทำเกษตรที่สามารถให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยงที่สูงกว่าได้เช่นกันงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น Babatunde and Qaim (2009) พบว่าครัวเรือนที่ทำเกษตรผสมผสานจะมีรายได้ที่มากกว่าครัวเรือนที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยว

โดยวัดผลตอบแทนของแต่ละรูปแบบการทำเกษตรจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน (Return on Asset หรือ ROA) ซึ่งคำนวณจากค่าเฉลี่ยของรายได้สุทธิจากการทำเกษตรหารด้วยมูลค่าทรัพย์สินในการทำเกษตร เช่น ที่ดิน ฝูงช้าง คอกสัตว์ บ่อน้ำ และเครื่องจักรกล เป็นต้น และวัดความเสี่ยงจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลตอบแทนของการทำเกษตรรูปแบบนั้น ๆ โดยใช้ข้อมูล 10 ปี ของครัวเรือนตัวอย่างจากข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรในช่วงปี 2549-2560 ซึ่งเก็บโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สำหรับครัวเรือนที่มีรายได้การทำเกษตรสุทธิเป็นบวก แน่ใจว่าจะมีผลตอบแทนเป็นบวก เช่นเดียวกับกับครัวเรือนที่ขาดทุนการทำเกษตรสุทธิจะมีผลตอบแทนเป็นลบ โดยขนาดของผลตอบแทนจะสะท้อนความสามารถในการทำเกษตรให้ได้กำไร รวมถึงประสิทธิภาพของการใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่ของ

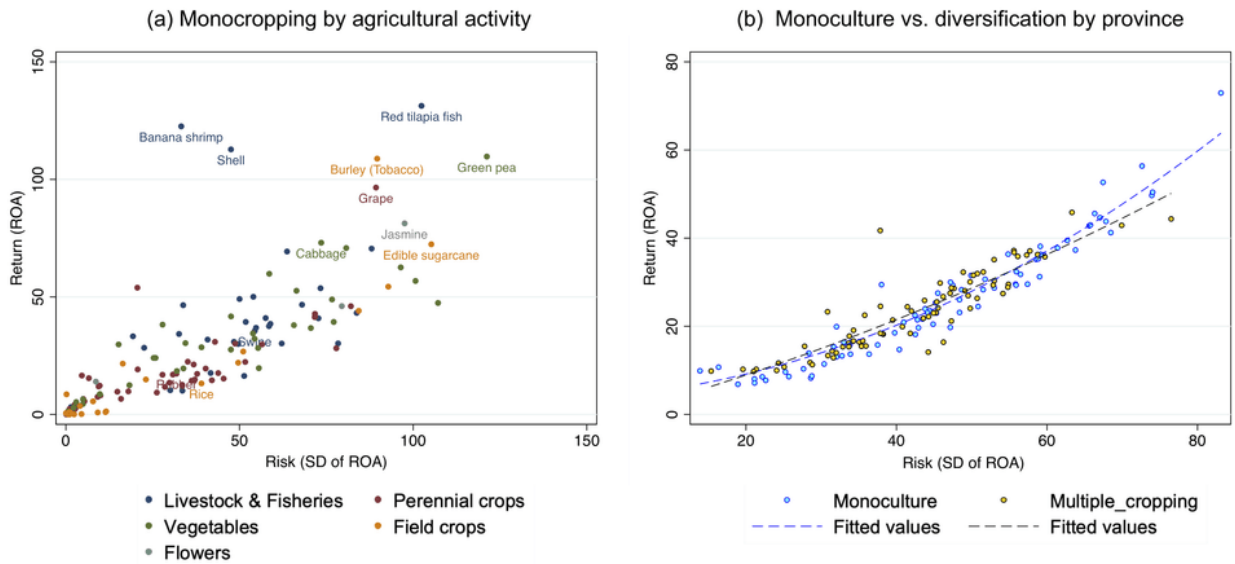

ครัวเรือน และรูปที่ 7 ฉายภาพผลตอบแทนและความเสี่ยงของกลุ่มครัวเรือนที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยวในรายกิจกรรม (7a) และเปรียบเทียบผลตอบแทนและความเสี่ยงของการทำเกษตรเชิงเดี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสานใน (7b)

รูปที่ 7 ผลตอบแทนและความเสี่ยงของการทำเกษตรเชิงเดี่ยว และเปรียบเทียบการทำเกษตรเชิงเดี่ยวกับแบบหลากหลาย

ที่มา: Attavanich, Chantararat, Chenphuengpaw and Sa-ngimnet (2019)

ในภาพรวมผลตอบแทนของกิจกรรมเกษตรไทยมีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในทิศทางเดียวกันจากรูปที่ 7a กลุ่มตัวอย่างกิจกรรมเกษตร 132 ชนิด แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงมักจะให้ผลตอบแทนที่สูง เช่น ถั่วลิสงเตาและปลาทาบิม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงเป็นลำดับที่ 1 และ 4 มีผลตอบแทนที่สูงเป็นลำดับที่ 4 และ 1 ตามลำดับ ในทางกลับกัน 5 ใน 10 กิจกรรมที่มีความ

เสี่ยงเป็นลำดับสุดท้าย จะให้ผลตอบแทนอยู่ใน 10 ลำดับสุดท้ายเช่นกัน

การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจหลักมีความเสี่ยงสูงแต่กลับให้ผลตอบแทนต่ำ โดยเฉพาะพืชไร่ เช่น อ้อย ข้าวโพด และข้าวเหนียว (กลุ่มจุดสีเหลือง) ซึ่งให้ผลตอบแทนเฉลี่ยระหว่างปี 2549-2560 เพียงแค่ร้อยละ 0.8, 1.0 และ 1.3 ตามลำดับ ยิ่งกว่านั้น หากเปรียบเทียบผลตอบแทนต่อหน่วยความเสี่ยงเดียวกันพบว่าพืชหลักจะให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยง (Risk-adjusted return) ต่ำมาก โดยทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ซึ่งได้รวมผลจากการแทรกแซงราคาจากโครงการรัฐแล้ว รวมถึงข้าวโพดและอ้อย ล้วนอยู่ในเดไซล์แรก ปาล์มน้ำมันและมันสำปะหลังอยู่ในเดไซล์ที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ขณะที่ยางพาราแม้ว่าจะให้ผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงที่สูงที่สุดในกลุ่มพืชเศรษฐกิจหลัก โดยอยู่เดไซล์ที่ 4 (เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 31) แต่ผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงของกิจกรรมกลุ่มประมงและไม้ดอกไม้ประดับยังคงสูงกว่ายางพารา 2.3 และ 1.9 เท่า ตามลำดับสะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนไทยส่วนใหญ่ที่ยังคงทำเกษตรที่ให้ผลตอบแทนต่ำแต่มีความเสี่ยงสูง อาจยังไม่ได้เลือกรูปแบบการทำเกษตรที่เหมาะสมนัก

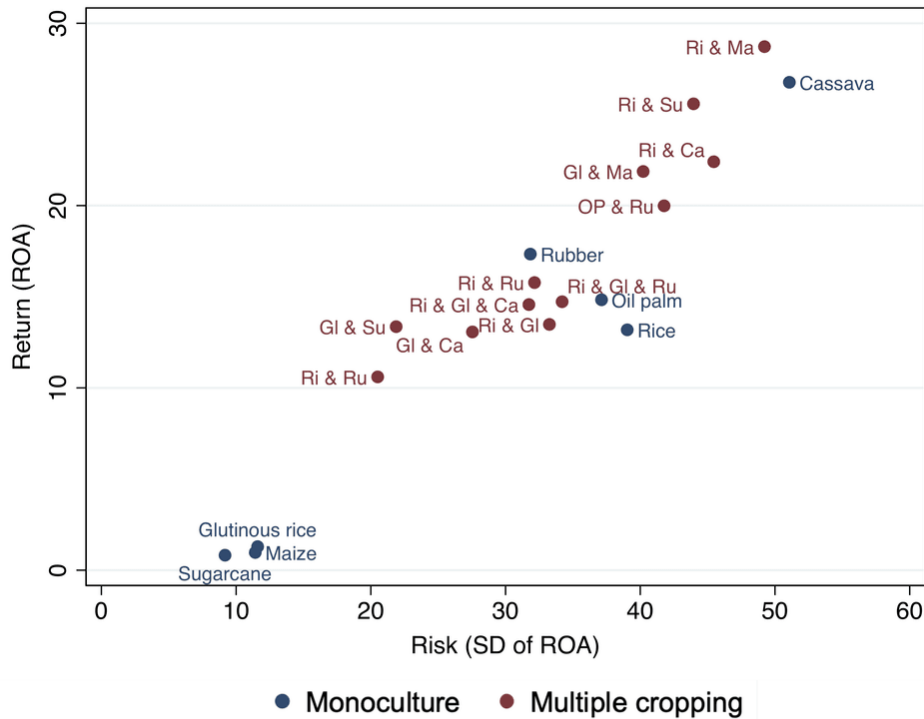
การทำเกษตรแบบหลากหลายสามารถเพิ่มผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงได้ ซึ่งหากพิจารณาจากผลลัพธ์ระดับจังหวัด รูปที่ 7b แสดงให้เห็นว่า ณ ระดับความเสี่ยงไม่มาก การทำเกษตร

ผสมผสานจะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการทำเกษตรเชิงเดี่ยว และเมื่อพิจารณาผลลัพธ์ในแต่ละรูปแบบการทำเกษตรผสมผสานและเชิงเดี่ยว จากรูปที่ 8 เราก็จะพบว่าเกษตรผสมผสานหลายรูปแบบให้ผลตอบแทนสูงกว่าในระดับความเสี่ยงเดียวกับเกษตรเชิงเดี่ยว แสดงว่าครัวเรือนที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว โดยเฉพาะอ้อย ข้าวโพด ข้าวเหนียว ข้าวเจ้าและปาล์มน้ำมัน หากทำการเกษตรหลากหลายขึ้น โดยแบ่งเนื้อที่ไปเพาะปลูกพืชหลักอื่น ๆ หรือเพาะปลูกสลับกัน อาจจะได้รับผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงสูงขึ้นกว่าการทำเกษตรเชิงเดี่ยว ส่วนการทำเกษตรเชิงเดี่ยวที่ให้ผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงที่สูงอยู่แล้วในกลุ่มพืชหลัก เช่น ยางพารา แม้ว่าการทำเกษตรให้หลากหลายขึ้นจะให้ผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี สามารถเป็นทางเลือกให้กับครัวเรือนปรับเปลี่ยนระดับความเสี่ยงทั้งเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามที่ต้องการได้

Top diversified portfolios and monocropping

Note: RI = Rice, GI = Glutinous rice, Ru = Rubber, Ca = Cassava, Ma = Maize, Su = Sugarcane, OP = Oil palm. Calculated from agricultural household survey (2549/50-2559/60) collected by the Office of Agricultural Economics

๗
 ๘
 ๘
 ๘

แทนและความเสี่ยงของการทำเกษตรแบบหลากหลาย

ที่มา: Attavanich, Chantararat, Chenphuengpawon and Sa-ngimnet (2019)
 กรณีชาวนาผู้ปลูกข้าวแสดงให้เห็นในประเด็นนี้ คือ เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่ปลูกข้าว พบว่าการทำเกษตรแบบหลากหลายจะให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยงสูงกว่าการปลูกข้าวอย่างเดียวในเกือบทุกพื้นที่

ที่มา: <https://www.pier.or.th/?abridged=%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2-%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%99>

2. ปรับเปลี่ยนพืชที่ปลูกจากพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ไปเป็นพืชชนิดอื่น ภายใต้โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)

ภาคการเกษตรไทย ยังมีการผลิตไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ และการเชื่อมโยงในระดับโลก มีความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานของสินค้าบางชนิด ส่งผลถึงราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรได้รับ ส่วนด้านกายภาพ เกษตรกรยังมีการผลิตตามความเคยชิน สินค้าเกษตรหลายชนิดจึงถูกผลิตอยู่ในพื้นที่เหมาะสมน้อย หรือไม่เหมาะสม ทำให้มีต้นทุนในการผลิตสูงในขณะที่ได้ผลตอบแทนต่ำ

ที่มา : http://www.ldd.go.th/www/lek_web/web.jsp?id=18467

การปรับเปลี่ยนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่มีผลตอบแทนมากกว่าเพื่อปรับโครงสร้างการผลิตใหม่ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของการตลาด มีการวางแผนการใช้ที่ดินและการผลิตในระยะยาว โดยใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agriculture Map for Adaptive Management) : Agri-Map ซึ่งเป็นการนำข้อมูลแผนที่การใช้ที่ดิน ระดับความเหมาะสมของการปลูกพืช แหล่งน้ำ แหล่งรับซื้อสินค้า และข้อมูลอื่นๆ รวม 37 ชั้นข้อมูล มีเป้าหมายเพื่อบริหารจัดการพื้นที่ปลูกพืชในเขตไม่เหมาะสม ลดความเสี่ยงต่อความเสียหาย ใช้ทุนการจัดการสูง ให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าที่ให้ผลตอบแทนมากกว่า สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีความสมดุลของอุปสงค์-อุปทาน เพื่อนำไปสู่การใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน จากการใช้ที่ดินตามสมรรถนะของดิน และศักยภาพของพื้นที่

ที่มา : <https://www.kasetkaoklai.com/home/2017/09/zoning-by-agri-map/>

สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์